

М. С. Вашуленко, В. Г. Бевз
Т. П. Єресько, О. Г. Трофімова

Я досліджую світ

Частина 1

1

УДК 373.3(075.2)
Я11

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(наказ Міністерства освіти і науки України від 06.07.2018 № 734)

ВИДАНО ЗА ДЕРЖАВНІ КОШТИ. ПРОДАЖ ЗАБОРОНЕНО

*Створено відповідно до Типової освітньої програми початкової освіти,
розробленої під керівництвом Р. Б. Шияна*

**Умовні позначки
(інтеграція освітніх галузей)**

— природнича

— технологічна

— мовно-літературна

— громадянська та історична

— математична

— соціальна та
здоров'язберезувальна

Я11 Я досліджую світ : підруч. інтегрованого курсу для 1 класу
закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах). Ч. 1 /
М. С. Вашуленко, В. Г. Бевз, Т. П. Єресько, О. Г. Трофімова. —
К. : Видавничий дім «Освіта», 2018. — 112 с. : іл.

ISBN 978-617-656-890-2.

УДК 373.3(075.2)

ISBN 978-617-656-890-2

© Вашуленко М. С. , Бевз В. Г. ,
Єресько Т. П. , Трофімова О. Г. , 2018
© Видавничий дім «Освіта», 2018

ВСТУП

Це — підручник.
Він допоможе
відповісти на запитання:
Як? Чому? Навіщо?

Як саме?

Роби висновки

Досліджуй

Порівнюй

Обговорюй

Спостерігай

Міркуй

Оцінюй

Усе виконано. Молодець!

Зроблено частково. Попрацюй!

Не все вдалося. Успіх попереду!

Я ШКОЛЯР, Я ШКОЛЯРКА

1 Розглянь малюнок.

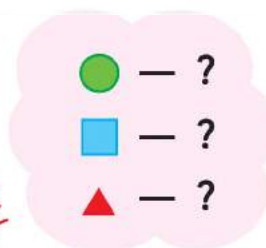
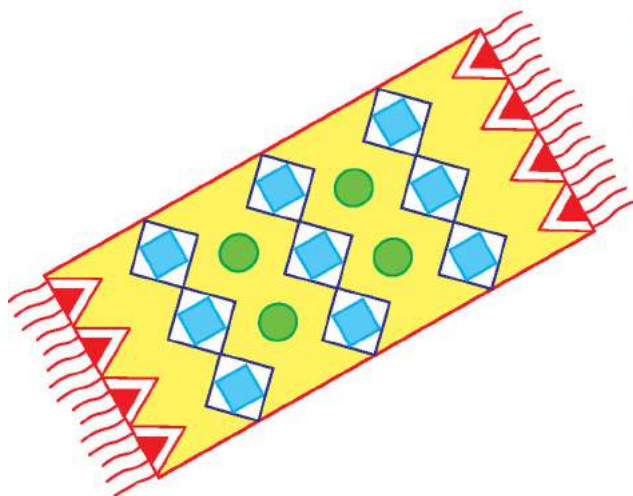
- Де відбувається подія?
- Для чого діти прийшли до школи?
- Кого називають школярем (школяркою)?

2 Яка проблема виникла у зайчика?

- 3** Розглянь малюнок. Що на ньому зображено ліворуч?
• Назви кольори рушника.

- Яка проблема виникла у школярів?
  - Поміркуй, що школярі повинні вміти і знати, щоб зробити таку аплікацію.
- 4** **Попрацюйте в парах.**
Обговоріть і складіть правила, яких ви будете дотримуватися у класі і в школі.
- 5** Послухай прислів'я. Плесни у долоні, коли почуєш прислів'я про те, що вчитися корисно.

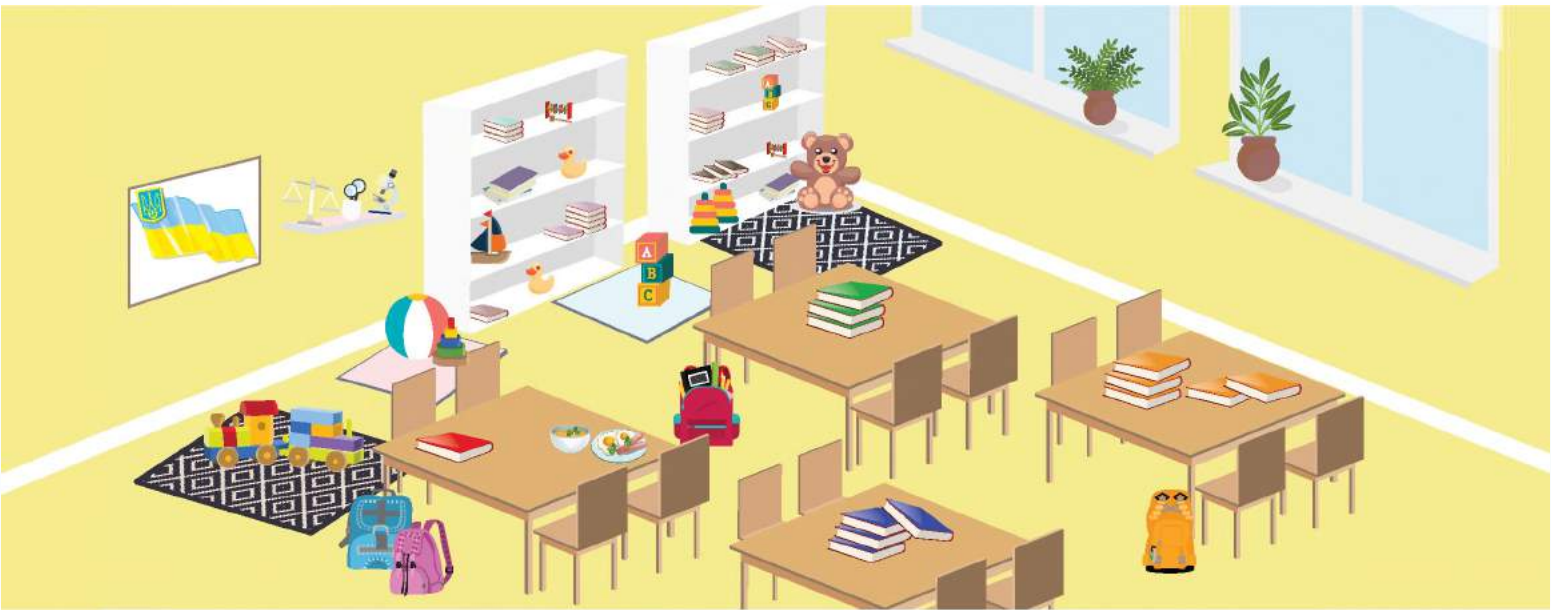
Гарно того навчати, хто хоче все знати.
Хто знання має, той мур зламає.
Терпіння дає уміння.
Знання людині — що крила пташині.
Мудрим ніхто не вродився, а навчився.

- 6** Розкажи, як пройшов твій перший день у школі.

МІЙ КЛАС

- 1 Для чого потрібна класна кімната?
- 2 Назви предмети, зображені на малюнку. Об'єднай їх у групи.

- 3 Що учні можуть робити, сидячи за партами, а що — на килимку?
- 4 Що лежить на партах? Книжок якого кольору більше?
- 5 Опиши свій клас. Використовуй слова: на, під, поруч.
- 6 Назви предмети, які є у твоєму класі.
Для чого використовують ці предмети?
  - Постав запитання до цих слів.
  - Назви іграшки, меблі.
- 7 Який предмет потрібно намалювати замість ?

Розкажи, для чого школяру ці предмети.
Як ними користуватися? Де потрібно їх зберігати?

8 Що лежить у рюкзаку? Що поруч із ним?

9 Що лежить у пеналі? Що праворуч від нього? А ліворуч?

10 Що лежить у коробці? А поруч із нею? Що лежить під коробкою?

11 Розглянь малюнки. Що тобі в школі не знадобиться?

12 Розкажи, які предмети є у твоєму рюкзаку.
Які речі на уроці будуть зайві? Чому?

МОЇ ОДНОКЛАСНИКИ

Це — мої друзі.

Даринка

Тетянка

Ольга

Андрійко

Оленка

Олег

Юля

Анастасія

Сергій

- 1 Кого більше — хлопчиків чи дівчат? А у твоєму класі?
- 2 Ольга й Анастасія — близнюки. Знайди їх портрети. А серед твоїх однокласників (однокласниць) є близнюки?
- 3 Як ти думаєш, близнюки завжди однакові?
- 4 В Оленки дві косички. Чий портрет праворуч від Оленки? Чий ліворуч? Покажи.
- 5 Пограймося!
Ведучий описує свого друга у класі, не називаючи його ім'я. Слухачі повинні за описом відгадати ім'я друга. Той, хто правильно відгадав, стає ведучим.
- 6 Як ти гадаєш, чи можуть однокласники бути друзями?

- 7 Що подобається робити друзям? Склади речення за малюнками.
- 8 Скільки дітей грається з м'ячем? А скільки дітей грають на гітарі?
- 9 А що цікавить тебе? Чим ти любиш займатися?

МОЯ ШКОЛА

1 Розглянь зображення. Назви приміщення, які є у школі.

2 Дізнайся, які приміщення є у твоїй школі.

- Скільки поверхів у твоїй школі?
- На якому поверсі розташований твій клас?
- На якому поверсі спортзал? Кабінет лікаря? Бібліотека?

3 Назви професії тих людей, які працюють у твоїй школі.

4 Скільки людей працює в бібліотеці?

5 Скільки у школі спортивних залів?

6 **Попрацюйте в парах.**

Розіграйте ситуації.

- На перерві ви зустріли лікаря. Які слова ввічливості ви йому скажете?
- У вихідний день ви зустріли бібліотекаря вашої школи. Що ви йому скажете?

МОЯ БЕЗПЕКА НА ШКІЛЬНОМУ ПОДВІР'І

- 1** Розглянь малюнок. Порівняй двір своєї школи з малюнком.
- 2** Розкажи, що є на подвір'ї твоєї школи. А чого немає?
- 3** **Попрацюйте в парах.**

Поставте одне одному запитання за малюнком. Починайте зі слів: що, де, для чого, коли.

4 Розглянь зображення. У які ігри грають діти?

5 У які ігри любиш гратися ти? Розкажи про одну з них.

6 **Попрацюйте в групах.**

Обговоріть і складіть правила поведінки на шкільному подвір'ї.

7 В Оленки м'яч найбільший, а у Сергійка — найменший. Якого кольору м'яч в Оленки? А у Сергійка?

МОЯ ДОРОГА ДО ШКОЛИ

- 1 Назви об'єкти, зображені на малюнку.
- 2 Яка машина попереду, а яка позаду?
- 3 Як правильно дійти від будинку 1 до школи?
- 4 Розкажи про свій шлях до школи. Використовуй слова: ліворуч, праворуч; їду, їду, переходжу.

Яка різниця між світлофорами?
На сигнал якого світлофора ти
будеш дивитися, щоб перейти
дорогу?

5 Відгадай загадку.

Водію і пішоходу завжди стане у пригоді.
Оченятами моргає, правила всі добре знає —
коли йти, коли стояти, коли варто зачекати.
Щоб уникнути біди, поважай його завжди.

ДОРОЖНІ ЗНАКИ

- 1 Які дорожні знаки розташовані поблизу твоєї школи?
Дізнайся, що вони позначають.

- 2 На які геометричні фігури вони схожі?
3 Скільки дорожніх знаків ти бачиш, коли йдеш до школи?
4 Скільки світлофорів ти проходиш?
5 Скільки разів ти переходиш дорогу?
6 Яких правил ти будеш дотримуватися як пішохід?
7 Яких правил ти будеш дотримуватися як пасажир?
8 Склади поради для велосипедиста.

Дотримуйся правил дорожнього руху.

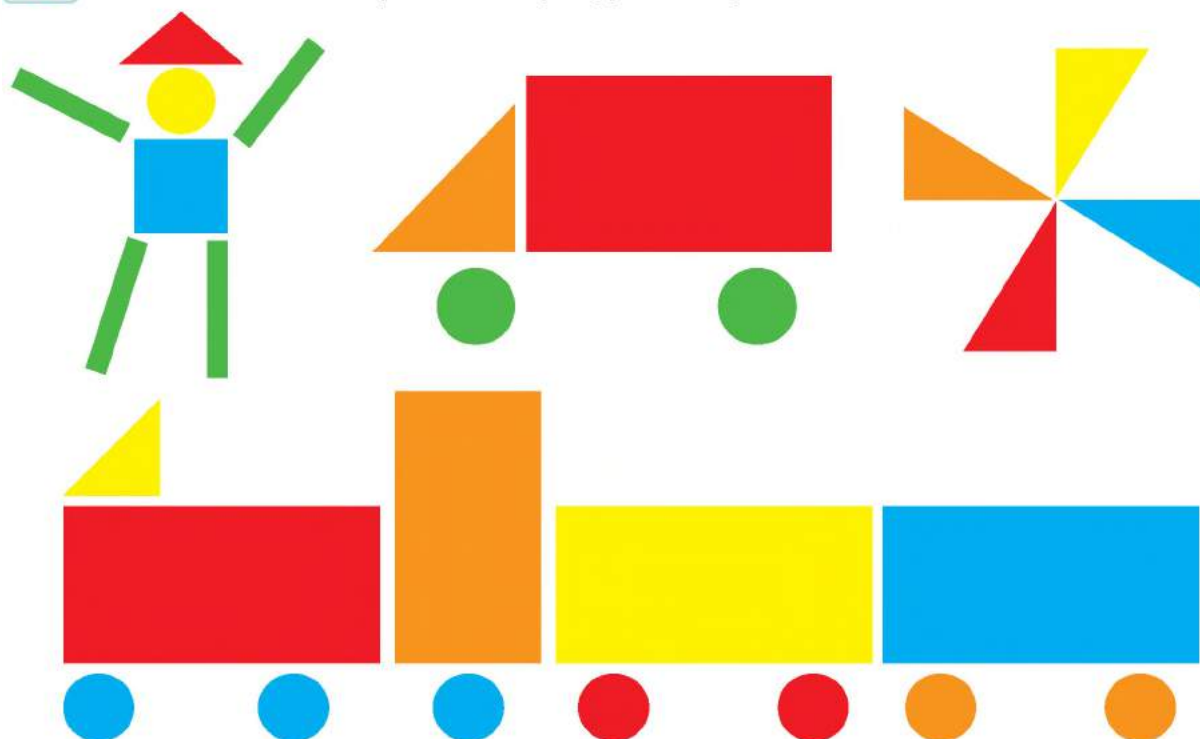

9 Які фігури зображено? Якого вони кольору?

10 Із яких геометричних фігур створено малюнки?

- Скільки всього блакитних квадратів використано?
А жовтих кругів?

11 **Попрацюйте в групах.**

Виріжте з кольорового паперу фігури. Створіть із них аплікацію.

12 Установи закономірність. Продовж ланцюжок.

МІЙ РЕЖИМ ДНЯ

1 За зображеннями опиши ранок школяра (школярки).

2 Хто застеляє ліжко? Хто робить зарядку?

3 Дай дітям імена. Склади речення за зображеннями.

4 Що вранці робиш ти? Склади два речення.

Сьогодні учні працюють у групах.

- 5 Що робить кожна група?
- 6 Як працюють діти? Хто малює? Хто висаджує рослини?
- 7 Хто працює у першій групі?
- 8 Придумай назву кожній групі.
- 9 **Попрацюйте в парах.**
Складіть правила роботи в групі.

ПОГРАЙМОСЯ!

- 1 Прогоуляйся від школи до дитячого майданчика. Кидай кубик і роби стільки кроків, скільки випаде вічок. Якщо зупинишся на кольоровому полі, розкажи, що ти бачиш навколо себе, полічи об'єкти, порівняй їх.

ВІД ШКОЛИ ДО ДИТЯЧОГО МАЙДАНЧИКА

- 2 Повернися від дитячого майданчика назад до школи. Пофантазуй і розкажи, що цікавого могло трапитися дорогою.
- 3 Придумай правила гри і зіграй зі своїм товаришем.

ЩО ТАКЕ НАВКОЛИШНІЙ СВІТ?

1 Про що ти думаєш, розглядаючи цей малюнок?

2 Уяви, що ти став (стала) героєм (героїнею) цієї картини. Розкажи, що привернуло твою увагу. А що зацікавило?

3 **Попрацюйте в групах.**

Об'єднайте зображені об'єкти в групи. Чому саме такі групи у вас вийшли? Назвіть кожну групу.

4 У яку групу ти розмістиш себе? Чому? Додай у кожну групу ще кілька об'єктів.

Усе, що тебе оточує, — це навколишній світ.

5 Розглянь світлини. Розкажи, що на них зображено.

- Розкажи, що завдає шкоди природі.
- Поміркуй, що треба робити, щоб зберегти і прикрасити навколишній світ.

6 Розв'яжи задачу.

Учні 1 класу біля школи в парку розвішували заборонні знаки. Хлопчики розвісили два знаки , а дівчатка — стільки ж знаків . Скільки всього знаків розвісили першокласники в парку?

7 **Попрацюйте в групах.**

Придумайте і намалюйте природоохоронні знаки.

МІЙ НАВКОЛИШНІЙ СВІТ

1 Розглянь зображення.

Природа — це все, що довкола, що люди створили, і Сонце, й Земля, повітря, рослини, дощі веселкові, тварини і люди, а ще — ти і я!

Олена Трофімова

- Розкажи, де ти живеш.
- Хто мешкає разом із тобою?
- Хто і що тебе оточує?

2 Послухай вірш.

Я сьогодні йшла до школи,
роздивлялася довкола!
І побачила синичку
і собачку невеличку,
двох дівчат із татусем
і бабусю з дідусем.

Олена Трофімова

- Перелічи, скількох істот зустріла героїня дорогою до школи.
- А кого ти сьогодні зустрів (зустріла)? Пригадай і перелічи.
- Назви об'єкти червоного кольору, які ти бачив (бачила).
- Можливо, ти помітив (помітила) щось незвичайне. Розкажи про це.

3 Попрацюйте в парах.

Пограйте у гру «Хто назве більше?»

- Біля школи росте...
- Вночі на небі можна побачити...

4 Творча майстерня.

Розкажи про світ, у якому ти живеш. Намалюй його.

НЕЖИВА І ЖИВА ПРИРОДА

1 Розглянь малюнки. Що належить до природи, а що — ні?

- До назви якого предмета подано схему?

--	--
- Назви об'єкти природи. Визнач кількість складів у кожному слові.

2 Де ти міг (могла) бачити такі картини природи? Що на них зображено? Придумай для них назви. Які емоції в тебе викликають ці картини природи?

3 За допомогою чого люди можуть зберігати красиві моменти у природі?

Природа буває неживою і живою.

Нежива природа — це каміння, земля, вода, повітря, хмари.

Жива природа — це рослини, тварини, люди.

4 Розглянь малюнки. У кожному ряду продовж перелік, початий художником.

- Назви чотири слова, до яких подано схему. Склади речення з цими словами.

ПОГОВОРИМО ПРО ПРИРОДУ

1 Знайди «зайвий» малюнок. Поясни свою думку.

2 Розглянь малюнки. Назви ягоди.

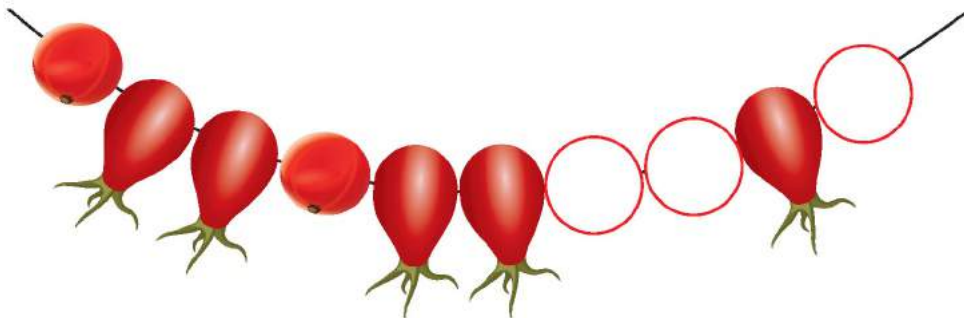

- Назви голосні звуки та спільні звуки в цих словах.
- Порівняй ягоди агруса і калини за розміром, кольором, смаком.
- Склади речення.

- Розкажи, що ти знаєш про корисні властивості ягід калини і шипшини.
- Які пташки люблять смакувати плодами?

3 Збери намисто. Яких ягід не вистачає?

- Полічи кількість ягід. Чого більше?

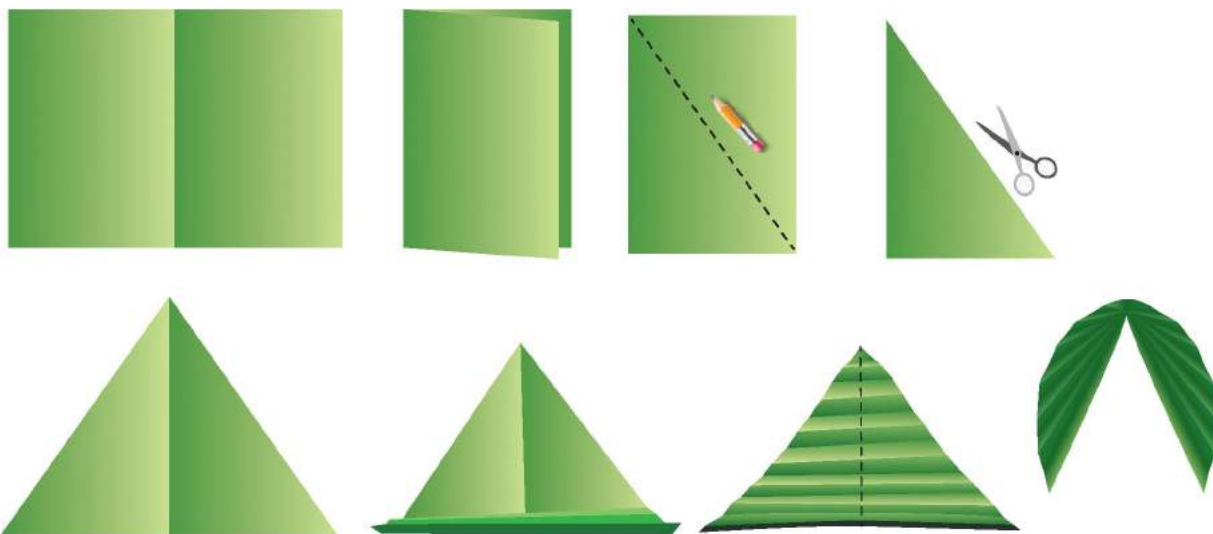
- 4 Однакові цифри «заховані» за однаковими малюнками. Які цифри «заховані» за снігурами і горобцем?

$$3 + \text{[3 birds]} = 4$$
$$\text{[1 sparrow]} - \text{[2 birds]} = \text{[1 bird]}$$

- 5 **Попрацюйте в парах.**

Помістіть у коробку або мішечок різні предмети, які ви принесли з прогулянки (каштани, жолуді, горіхи, шишки, камінчики, ягоди шипшини тощо). Із заплющеними очима витягніть один із них і спробуйте відгадати, що це. Розкажіть, що саме допомогло впізнати цей предмет.

- 6 **Творча майстерня.**

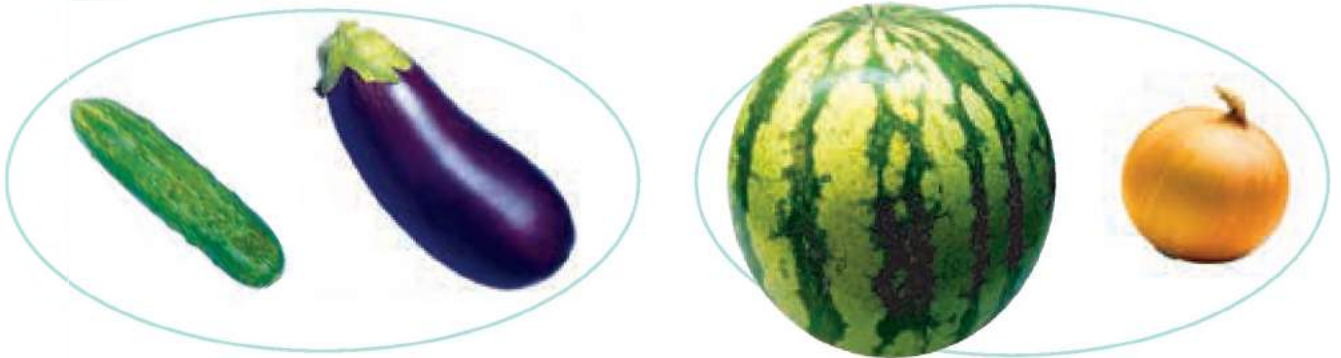

- Зроби гілку з такими листочками.
- Установи послідовність дій.
- Назви фігури, які залишилися після вирізання. Скільки їх?

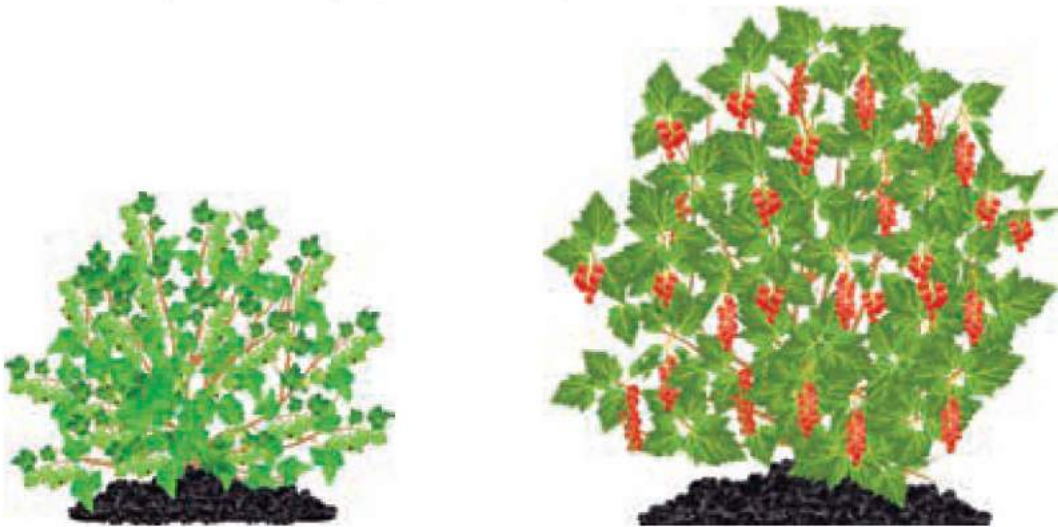

ДОСЛІДЖУЮ І ПОРІВНЮЮ

1 Порівняй зображені предмети за різними ознаками.

2 Назви зображені кущі. Який кущ вищий?

3 Чи вистачить кришок для всіх банок? Що потрібно зробити, аби закрити всі банки?

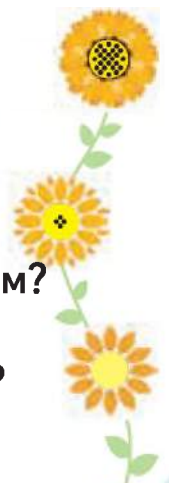
- 4** Розглянь малюнок. Розкажи, що де росте. Пограй у гру «Збираємо врожай». Червоний кошик для овочів, а жовтий — для фруктів. Називай фрукт або овоч і колір кошика, у який ти його покладеш.

- Скільки в кошику овочів? А фруктів? Чого більше? Які овочі і фрукти круглі?
  - Склади розповідь про будь-який фрукт чи овоч, відповідаючи на запитання: Що це? Де росте? Який за кольором? Який на смак? Що можна з нього приготувати?
- 5** Назви зображені предмети.
- Назви звуки у цих словах. Склади речення зі словами.

- Назви зображені предмети одним словом. Скільки їх разом?
- Які ці фрукти за смаком?
- Який фрукт праворуч від сливи? А ліворуч від персика?
- Закрий малюнок аркушем паперу. Назви фрукти в тому порядку, у якому вони зображені на малюнку.

ЩО ДОПОМАГАЄ МЕНІ ПІЗНАВАТИ

1 Назви органи чуття людини за звуковими схемами.

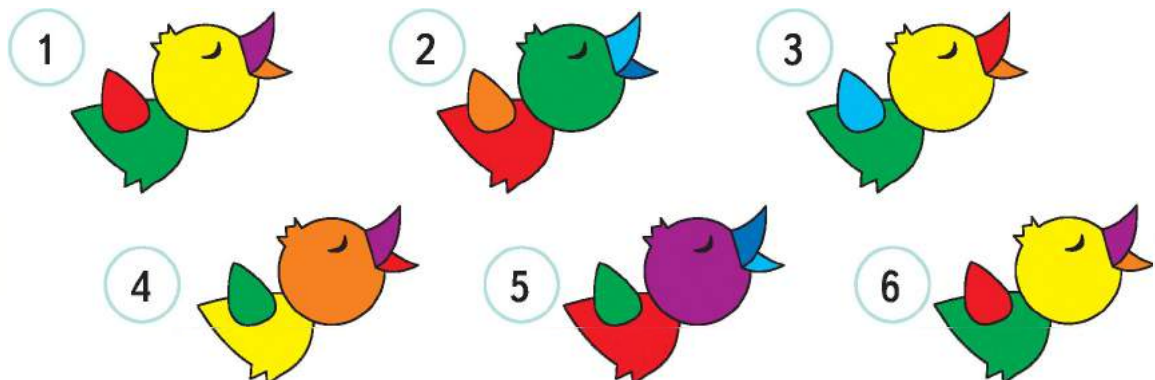
2 Послухай вірш. Завдяки яким органам чуття людина пізнає навколишній світ?

Слух, нюх, зір і смак, і дотик —
людям слугувать не проти.
Роблять світ навкруг яскравим,
кольоровим і цікавим.
Вушка чують, як співає.
Носик запах відчуває.

Очі бачать кольори,
відчува язик смаки.
Шкіра скаже, що яке,
доторкнись — пізнаєш це.
Органи чуття на варті!
Бережіть їх — це не жарти!

Олена Трофімова

3 Перевір, чи ти спостережливий (спостережлива).
Знайди двох однакових пташок.

НАВКОЛИШНІЙ СВІТ?

- 4** Як можна переконатися, що зображені об'єкти відрізняються один від одного?

- 5** Досліди, яка на дотик сторінка підручника.
Пригадай, яка на дотик кора дерева.
- 6** Чому потрібно берегти органи чуття?
- 7** Поміркуй і скажи.
- Чим шкідливі гучна музика, гучні голоси?
  - Чому найкраще відпочивати серед тиші?
  - Які звуки приємні, а які — лякають?

ПІЗНАЮ НАВКОЛИШНІЙ СВІТ

- 1** На які групи можна розподілити подані предмети?
Назви кожену групу.

	1	2	3	4	5
А					
Б					
В					

- Визнач, які слова «заховалися» в цих схемах.

И О

А А А

О О И

- 2** У полі А1 — яблуко. У яких полях ще розташовані фрукти? У яких полях об'єкти однакового кольору? А де знаходяться об'єкти, схожі за звучанням?

- 3** **Попрацюйте в парах.**

За допомогою лупи роздивіться пальчики один одного.

Чим вони схожі, а чим — різняться?

Трохи історії

Назву числа колись показували на пальцях.

За їх допомогою можна було полічити до 5, а якщо взяти дві руки — то і до 10.

4 Вивчи вірш.

Старший встав — не лінувався.

Вказівний за ним піднявся —
розбудив сусід його.

Той — свого, а той свого.

Встали вчасно всі брати —
бо до школи треба йти.

- Пограймося!

Стисни пальці в кулачок. По черзі розгинай їх, починаючи з великого. З останніми словами широко розстав пальці.

5 Умочи вказівний палець у фарбу улюбленого кольору і виконай малюнок, притиснувши його до аркуша паперу.

ОСІННЯ ЕКСКУРСІЯ

- 1** Що діти принесли з прогулянки? Яких предметів більше, а яких — менше?

- 2** Розглянь під лупою листок. Опиши побачене.

- 3** Розклади на папері зібрані під час екскурсії листки, як на малюнку.

- Якого кольору листок у верхньому лівому куті?
- Якого кольору інше листя?
- Скільки всього листків ти зібрав (зібрала)?
- Якого кольору листки переважають?
- Листки якої рослини ти зібрав (зібрала) ще зеленими?
- Намалюй у зошиті листок, який тобі найбільш сподобався.

- 4 Скільки листків для аплікації використала Оля?
А Андрійко? Це листя якого дерева?

- 5 Творча майстерня.
Зроби аплікацію. Опиши послідовність дій.

- 6 Що нам іще дарує осінь?
7 Які групи можна утворити?

- 8 Склади речення за допомогою малюнків і цифр.

У 2 . А у ? У 1 .
 і — _____.

ПРИЛАДИ, ЯКІ ДОПОМАГАЮТЬ

- 1 Уяви, що ти вирушив (вирушила) у мандрівку в гори. Що ти там побачив (побачила)? Як виглядає природа навколо тебе?
- 2 Що тобі допомагає пізнавати природу і навколишній світ?
- 3 Назви прилади, які можна використати для вивчення природи. Які з них допоможуть тобі краще роздивитися природу? А які — зберегти її на згадку?

Е Е О

І О

І О О

У А

- 4 Які об'єкти природи можна розглядати під мікроскопом, а які — через лупу? Які варто розглядати в бінокль, а які — у телескоп?
- 5 Які прилади є у тебе вдома? Розпитай у дорослих, яких правил потрібно дотримуватися під час користування ними.

ЧИМ МОЖНА ВИМІРЯТИ ДОВЖИНУ?

- 1 Чим схожі ці зображення? А чим різняться? Що роблять на них діти? Що вони використовують для вимірювання довжини?

2 Відгадай загадку.

Помічниця ця чарівна
довга і струнка царівна,
з олівцем за ручку ходить,
рівно лінії проводить.

- Поділи на склади слово-відгадку, постав наголос.
- Пофантазуй і розкажи, як іще, крім вимірювання довжини, можна використати цей прилад.

3 Попрацюйте в парах.

Уявіть, що у вас немає жодного з приладів для вимірювання довжини. Придумайте, за допомогою чого можна виміряти довжину зображених об'єктів.

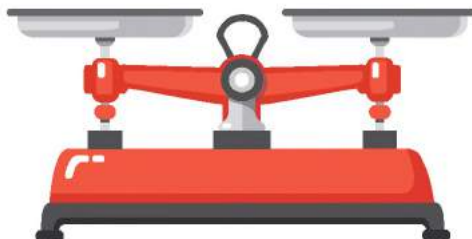
- ## 4 З допомогою дорослих виміряй свій зріст. Який прилад варто для цього вибрати?

ЧИМ МОЖНА ВИМІРЯТИ МАСУ?

- 1 Чи правильно вибрані прилади для вимірювання маси? Що важче, а що — легше? Виправ помилки.

- 2 Кролик легший за псика. Псика поставили на ліву шальку терезів, а кролика — на праву. Яка шалька терезів у такому випадку буде вище?

- 3 Кавун важчий за диню, але легший від гарбуза. Що найважче? Що найлегше?

- До якого малюнка подано звукову схему слова?

- Розкажи, який кавун на смак. Який на дотик? Якого він кольору?
- Які органи чуття допомогли тобі це визначити?

- 4** Розв'яжи задачу.
Курка півню каже: «Друже, бачу ти поправивсь дуже...»
Півень згодився: «Угу».
І подибав на вагу.
Став Петько двома ногами і зтяг два кілограми.
— Ого-го, — гукнув, — ану, стану тільки на одну...
Скільки важить півень?

- 5** Чи доводилося тобі вимірювати власну вагу або масу чогось? Розкажи, як ти це робив (робила).
- 6** Розглянь малюнок.

- Що зображено на терезах ліворуч? А що — праворуч?
- Назви пакет із корисними продуктами.
- Вага якого пакета більша?
- Що лежить у правому пакеті? Чи є ці продукти корисними?
- Як ти вважаєш, що корисно їсти, щоб бути здоровим?

ВИМІРЮЮ МАСУ, ТЕМПЕРАТУРУ

- 1 Розкажи за зображеннями, вагу кого (чого) можна виміряти за допомогою різних терезів.

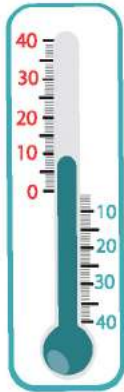

- 2 Що можна купити, користуючись терезами?
Що можна купити і користуючись терезами, і без них?

3 Яких помилок припустився художник? Чому?

4 Що можна вимірювати цим приладом?
Як він називається?

5 Пригадай, які ще бувають термометри.

6 **Попрацюйте в парах.**

Розкажіть, яких правил безпеки потрібно дотримуватися під час користування термометром.

7 Назви призначення термометрів.

СПОСТЕРІГАЮ ЗА ПРИРОДОЮ

1 Які зміни відбулися у природі? Опиши їх.

2 Назви зображені дерева.

- Яке дерево найширше?
- Які дерева дали назви місяцям року?
- Яке дерево вважають символом могутності?
- Яке дерево «носить» сережки?
- Плоди якого дерева схожі на їжачків?

І ДОСЛІДЖУЮ ЇЇ

- 3** Учителька запитала в учнів: «Хто більший — олень чи заєць?»
Діти відповіли по-різному.

- Поясни, як міркували учні.

- 4** Склади задачу за малюнком і розв'яжи її.

- 5** Послухай вірш.

Скочив ослик до садка
і зірвав листок з дубка.
А Іванко із городу:
— Нащо нищиш ти природу? —
і мерщій побіг в садок,
вирвав з коренем дубок.

Схожі

Замахнувся на ослиська:
— Не підходь до саду близько.
А осел з-за огорожі:
— Ми з тобою, хлопче, схожі!

Грицько Бойко

- Оціни поведінку хлопчика.
- Чому віслучок сказав, що вони з хлопчиком схожі?

- 6** **Попрацюйте в парах.**

Уявіть, що мудра Природа запросила вас у свої володіння.
Розкажіть, як ви будете поводитися у неї в гостях.

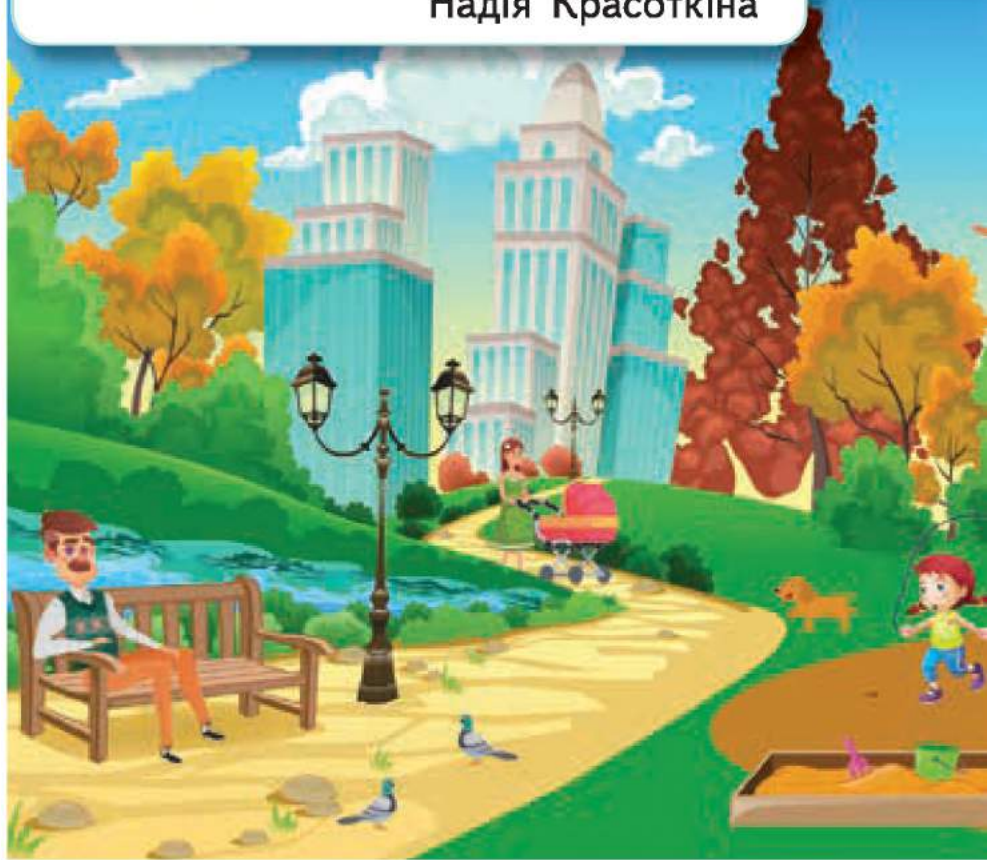

ПРИРОДНІ І РУКОТВОРНІ ОБ'ЄКТИ

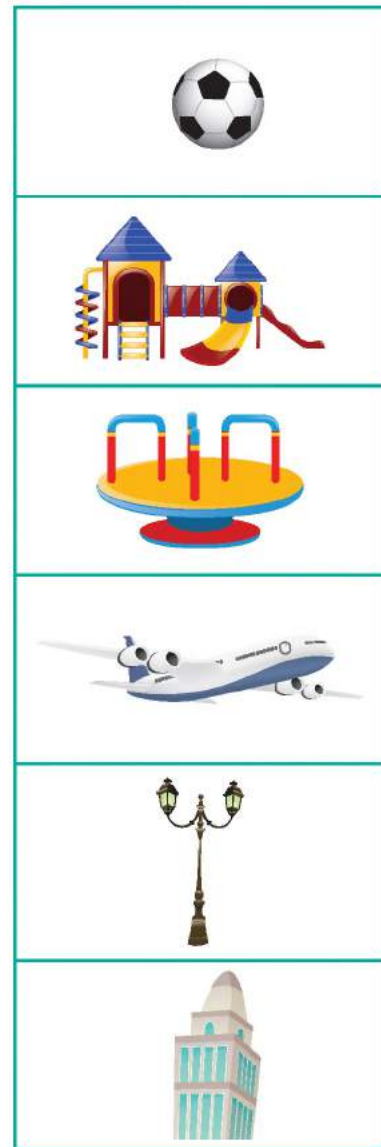
Тебе оточують будинки і сади,
ліси і парки, гори і долини.
Ти тут живеш, знаходишся завжди,
і це усе потрібне для людини.

Надія Красоткіна

- 1** Для чого люди приходять у парк? Хто відпочиває у парку? Що роблять діти?
- 2** Як можна уникнути неприємних ситуацій під час відпочинку на дитячому майданчику?
- 3** У кожного предмета своя історія. Розпитай у дорослих або дізнайся з інших джерел, як люди винайшли м'яч.
- 4** Розглянь малюнок. Що на ньому зображено ліворуч, а що — праворуч. Як би ти назвав (назвала) кожен групу? Чому?

- 5 Яке слово пропущене?
- Щоб дістатися до будинку, мамі потрібно рушити _____.
  - Праворуч від лавки розташований _____.
- 6 Яких об'єктів один? Два? Три? Чотири?
- 7 **Попрацюйте в парах.**
Розкажіть одне одному, що і де розташоване, не називаючи об'єкти. Використовуйте слова: по центру, внизу, вгорі, поруч, попереду.

ВИВЧАЮ РУКОТВОРНІ ОБ'ЄКТИ

1 Що із чого зроблене?

- Які об'єкти природні, а які — рукотворні?

2 Чи можна в реальному житті побачити таке поле? Чому художник зобразив такі об'єкти? Що ти домалював (домалювала) би? А що можна забрати?

3 **Попрацюйте в парах.**

Відгадайте, що можна виготовити із зерна.

КОЛОСОК

Л І

У Л О К И

У Л И К И

КАЛА

О Л А К И

М Л И Н І

4 Здавна українці славилися своєю гостинністю. Розпитай у дорослих і розкажи, чому в Україні гостей завжди зустрічали «хлібом-сіллю».

5 Яке тістечко буде останнім у цьому ряду?

6 Пригадай назву казки. Допоможи півнику пройти лабіринтом.

ШТУЧНІ ТІЛА. ЯКІ ВОНИ?

- 1 Розглянь схему. Назви предмети, виготовлені з металу, пластмаси, скла.

- Наведи свої приклади.
- Зроби висновок, чи можна зі скла виготовити предмети різної форми. А з металу? А з пластику?

2 Розглянь малюнок.

- Що виготовлено зі скла? Із металу? Із пластику?
- Де розташовані ці предмети? Опиши.
- Чи є у твоєму класі ці предмети? Назви їх.

3 Прочитай слово, яке склали діти в класі.

- Скільки складів у цьому слові? Скільки букв?
- Чи є у слові буква, яка повторюється кілька разів?
- Розкажи, що роблять цим предметом.
- Із яких матеріалів виготовили молоток?
- Із яких предметів діти зробили букви?
З чого виготовляють ці предмети?

ЩО МОЖНА ВИГОТОВИТИ ІЗ ДЕРЕВА?

1 Розглянь диво-дерево.

- Назви предмети, які на ньому «виросли». Поясни, чому саме такі предмети. Доповни перелік своїми прикладами.
- Об'єднай предмети в групи. Скільки груп у тебе вийшло? Які саме?
- До яких предметів на малюнку подано звукові схеми слів?

2 Що «зайве»? Чому?

- 3** Скільки книжок на полиці? Перелічи їх, називаючи номер по порядку і колір.
Перша книга — рожева, друга — ... .

- Якого кольору третя книга ліворуч?
- Книжки якого кольору стоять поруч із зеленою?
- Якою по порядку стоїть найтовща книжка?

- 4** Знайди закономірність.

- 5** Розв'яжи задачі.

- На полиці було 5 книжок. Коли Настя забрала кілька книжок, то залишилося 3. Скільки книжок забрала Настя?
- Друзі подарували Андрійкові на день народження «Енциклопедію тварин», збірку казок, «Українсько-англійський словник» і дитячий детектив. Скільки всього книжок отримав Андрійко в подарунок?

МІЙ ДРУГ — КНИГА

1 Відгадай загадку.

Дерево — не дерево, а листки має.
Той буде мудрим, хто її добре знає.

2 Розглянь зображення.

Розкажи, як до нас приходять книжка.

3 Розкажи про свою улюблену книжку.

- Як вона називається? Хто її написав?
- Про що в ній розповідається?
- Чим вона тобі подобається?
- Ти прочитав (прочитала) її самостійно чи тобі її читали дорослі?
- Для чого в книжці використовують числа?

4 Постав числа у порядку зростання і прочитай слово.
Що воно означає?

2	1	4	3	5	6	8	9	10	7
А	М	У	К	Л	А	У	Р	А	Т

- 5** Розглянь малюнок. Поміркуй, як ти розумієш вислів «Людина, яка здає використаний папір, зберігає дерево».

- 6** **Попрацюйте в групах.**

1 група «Дослідники» — розгляньте книжку і розкажіть, з яких частин вона складається.

2 група «Книголюби» — складіть поради для охайного читача «Як поводитися з книжкою».

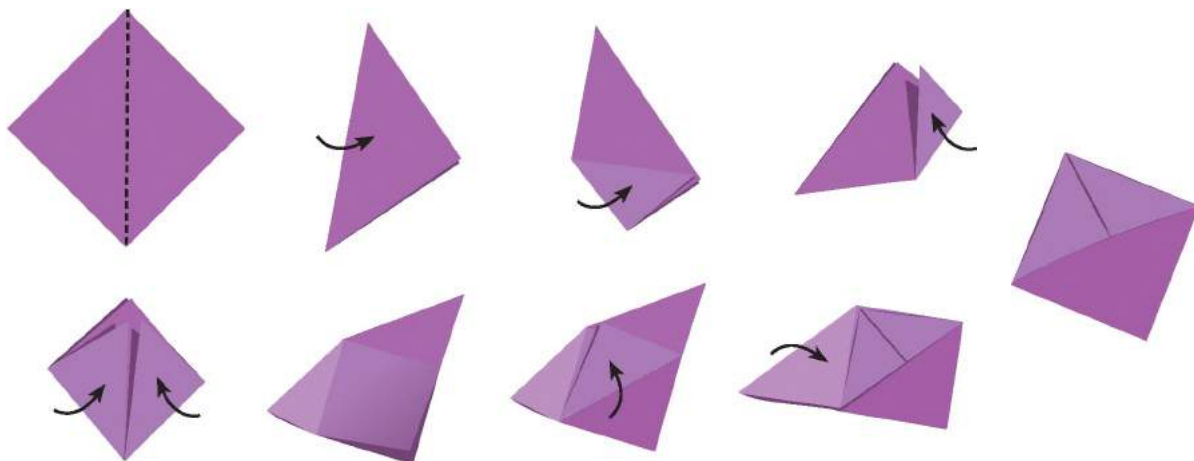
3 група «Математики» — придумайте веселі задачі про книжки для своїх однокласників.

4 група «Актори» — розподіліть ролі і розіграйте сценку «У бібліотеці».

- 7** **Творча майстерня.**

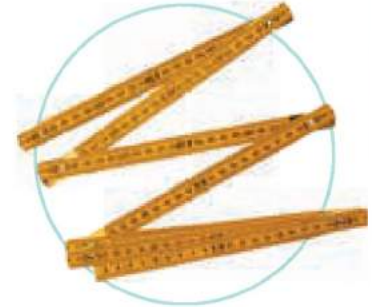
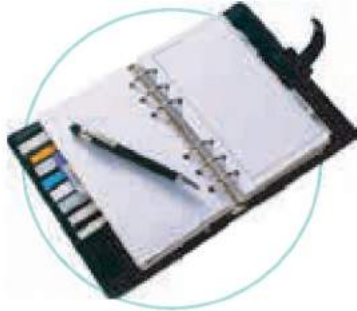
Зроби закладку-куточок для книжки.

Установи послідовність дій.

НАВЧАЮСЯ ГРАЮЧИСЬ

- 1** Розглянь зображення. Що в предметах навколишнього світу нагадує відрізки, ламані, криві? Наведи свої приклади.

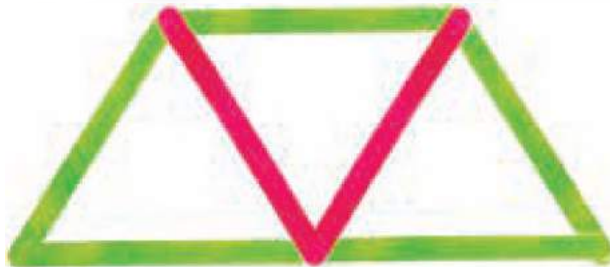
Лічильні палички

- 2** Чи можна сказати, що лічильні палички схожі на прямі лінії? А на відрізки?
- 3** Утвори із паличок цифри 1, 2, 3, 4, 5. Скільки паличок ти використав (використала)?
- 4** Скільки потрібно взяти паличок, щоб утворити трикутник, кожна сторона якого дорівнюватиме 1 паличці?
- 5** Утвори із 5 паличок два рівних трикутники.

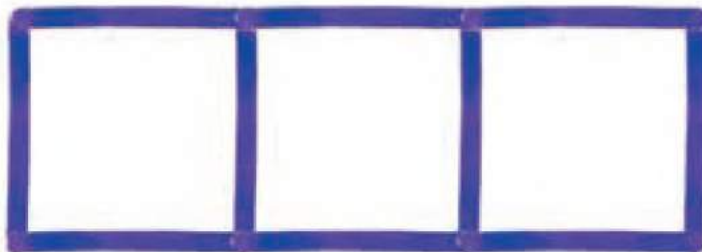

- 6** Із 7 паличок склади рівні трикутники, як зображено на малюнку.

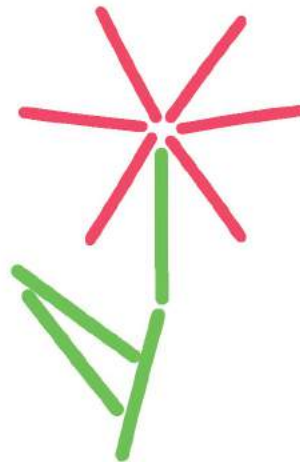
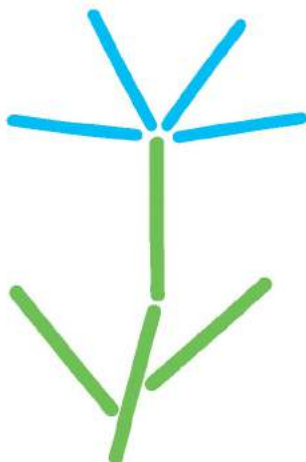
- Скільки утворилося трикутників?
- Як називають фігуру, утворену із зелених паличок?
- Забери одну паличку так, щоб вийшло 2 трикутники.

- 7** Склади із паличок фігуру, як зображено на малюнку.

- Скільки утворилося квадратів? Чи є серед них однакові?
- Прибери 2 палички так, щоб утворилася 1 фігура. Назви її.
- Прибери 2 палички так, щоб утворилося 2 однакові фігури. Назви їх.

- 8** Зроби із паличок квітки за зразком.

ДОПОМАГАЮ ДОРΟΣЛИМ

- 1 Послухай вірш. Відклади на столі стільки паличок, скільки помічників було в мамі.

Юра — рибку упіймав,
Гриць — картоплі накопав,
тато із кринички
витагнув водички,
а маленька Юля
принесла цибулі,
кропу і петрушки, —
зварить мама юшку.

Ігор Січовик

- Поміркуй, що означає слово «юшка».

- 2 Розглянь зображення. Розкажи, як діти допомагають дорослим.

- Розкажи, як ти допомагаєш дорослим.
- Що тобі подобається робити, а що — ні?
- Чи треба робити те, чого не хочеться, але попросили? Чому?
- Які справи тобі до вподоби робити разом зі своєю бабусяю та дідусем?

3 Вибери предмети, які тобі знадобляться під час допомоги рідним. Скільки їх?

БЕЗПЕКА ВДОМА

- 1 Пригадай, які предмети тебе оточують удома. Для чого вони потрібні?
- 2 Об'єднай у 4 групи зображені предмети. Назви ці групи.

- 3 На малюнку 6 предметів меблів, 4 електроприбори, 4 предмети одягу, 5 предметів посуду. Знайди їх.

- Чи можна сказати, що у кімнаті порядок? Чому?
- Які предмети можуть бути небезпечними?
Склади два речення.

- 4** Розкажи, якої шкоди можуть тобі завдати зображені предмети.

- Поміркуй, як можна уникнути небезпечних ситуацій.
- Наведи приклади небезпечних предметів.

- 5** **Попрацюйте в парах.**

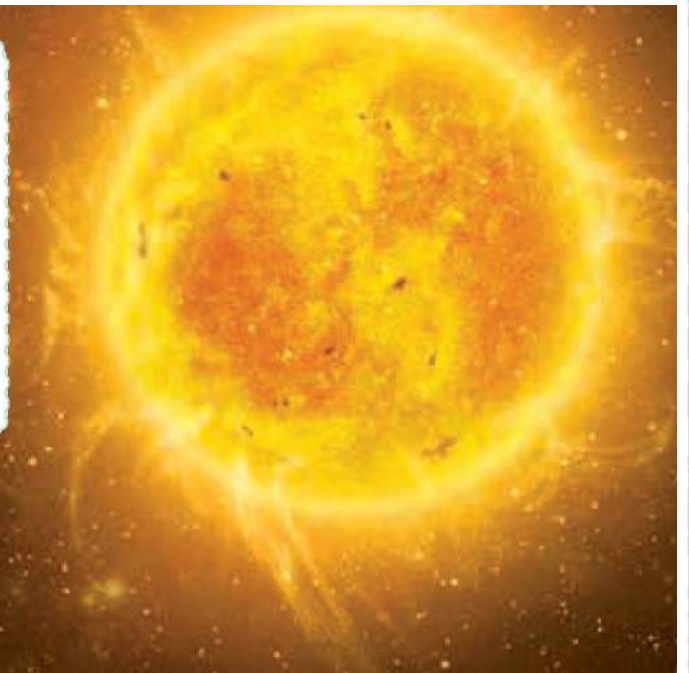
- Складіть правила безпечної поведінки вдома.
- Доведіть, що зі звичайними предметами треба поводитися обережно.

- 6** Як ти розумієш зображені знаки?

ЩО Я ЗНАЮ ПРО СОНЦЕ?

Якщо Сонце в небі світить,
все навколо враз розквітне.
Зігриває все живе,
з Сонечком усе живе!
Сонця світ потрібен нам.
Особливо дітлахам!
Олена Трофімова

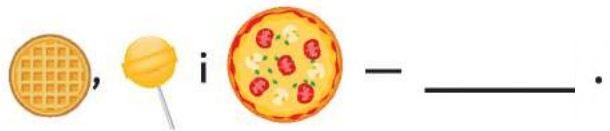

Сонце — це зоря.
Сонце — це розпечена куля.

1 Чим схожі зображені об'єкти? А чим різняться? На яку букву схожі ці об'єкти?

• Склади і доповни речення.

- 2** Чи погоджуєшся ти із твердженнями?
- Сонце завжди гріє однаково.
  - Хмари затримують тепло сонячних променів.
  - Без тепла проростає насіння, квітують рослини, досягають плоди.
  - У полудень Сонце піднімається високо і дає більше тепла.
  - Сонце потрібно всьому живому.
  - Якщо небо удень укрите хмарами, то за ними немає Сонця.
- 3** Чи доводилося тобі бачити сонячних зайчиків? А пускати їх? Чи знаєш ти, звідки беруться сонячні зайчики?

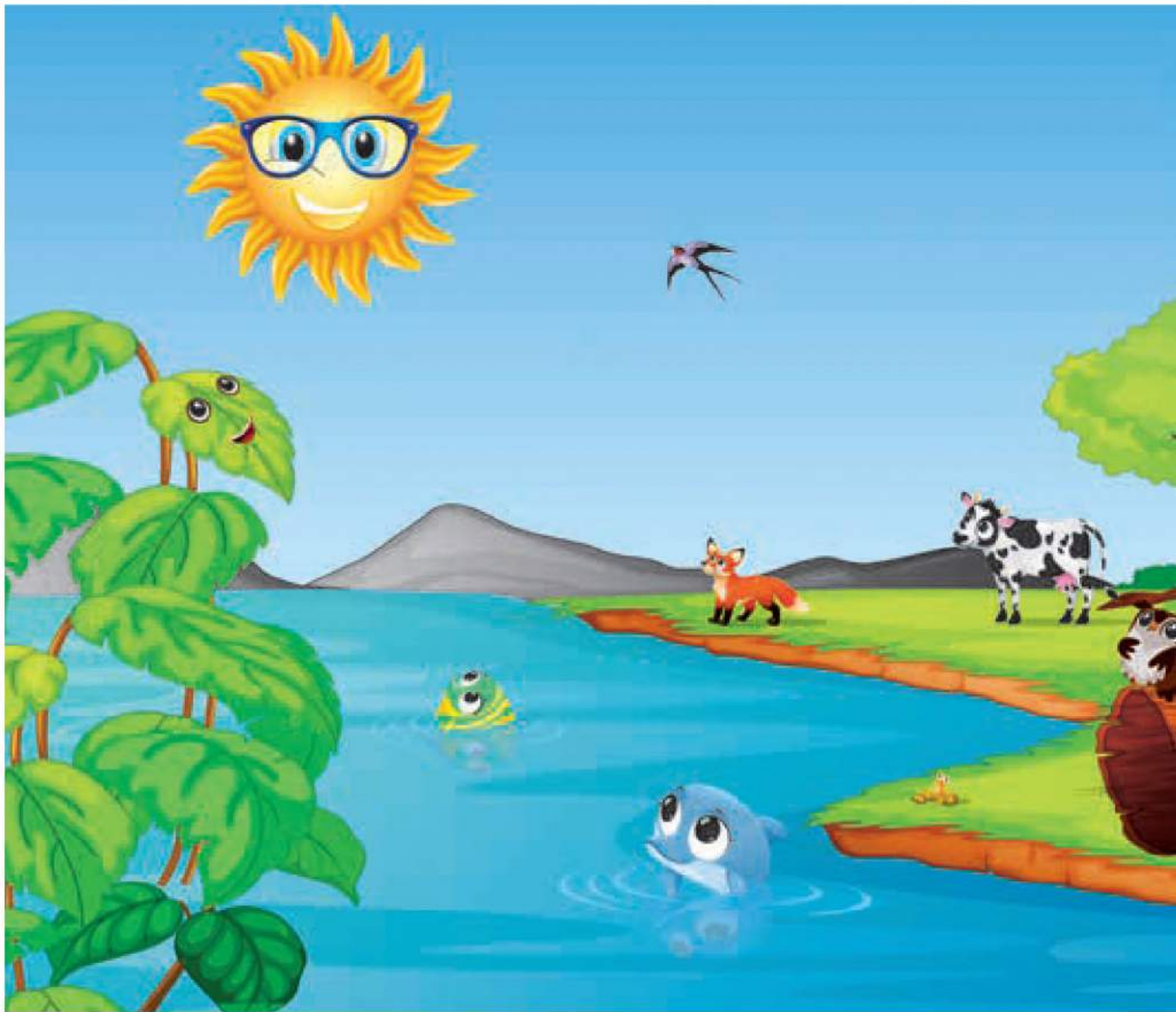
Досліди, за допомогою яких предметів можна пускати сонячних зайчиків. Поміркуй самостійно або розпитай у дорослих, чому це відбувається.

- 4** Поспостерігай удома за рослинами на підвіконні. Чи впливає Сонце на рослини? Що буде, якщо відвернути їх від сонячного світла?

СОНЦЕ — ДЖЕРЕЛО СВІТЛА І ТЕПЛА

- 1** До якої природи належить Сонце?
Назви об'єкти, які не можуть існувати без Сонця.
- 2** Продовж речення.
Сонце випромінює _____ і _____ .
Без _____ неможливе життя на Землі.
- 3** Полічи кількість тварин, людей, рослин. Кого більше — риб чи птахів? Кого менше — птахів чи звірів?

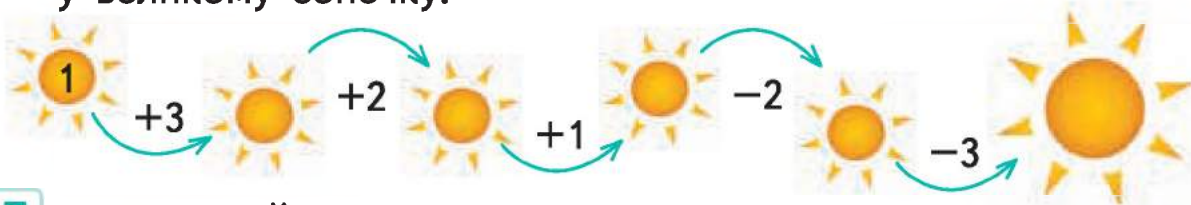

Земля співає і радіють люди,
рослини, звірі і пташки малі.
Як Сонце є, тепло і світло буде.
Життя цвістиме на усій Землі.

Надія Красоткіна

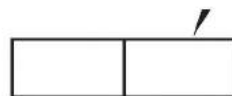
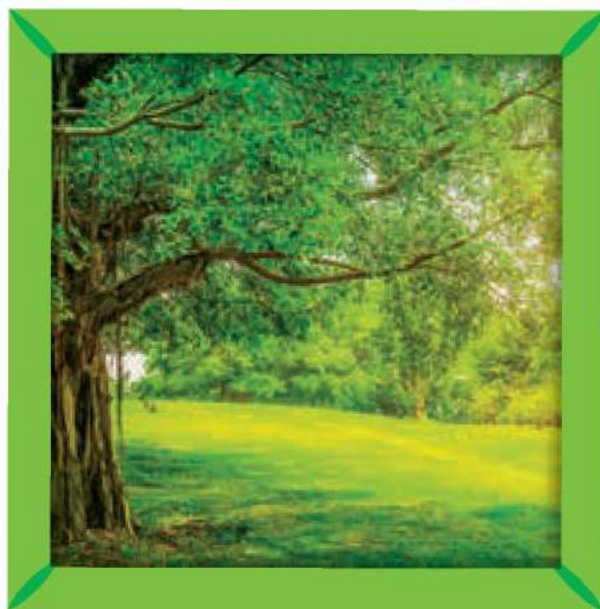
- 4 Обчисли ланцюжок виразів і назви число, яке буде у великому сонечку.

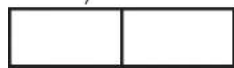
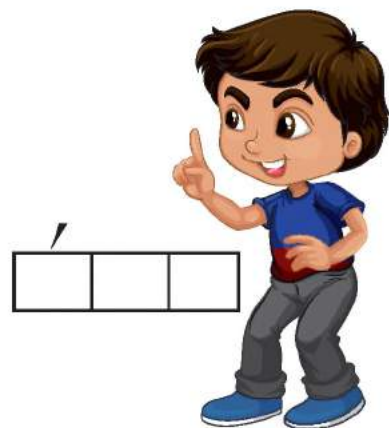
- 5 Творча майстерня.

Зроби сонечко своїми руками з будь-яких матеріалів.
Принеси до класу і разом із однокласниками влаштуй виставку.

ВИВЧАЮ ПОРИ РОКУ

- 1** Уяви, що ти завітав (завітала) на фотовиставку. Чому присвячені зображення? Придумай назву фотовиставці.
- 2** Який колір вибрано для рамок кожного зображення? Чому? А який колір вибрав би (вибрала б) ти?
- 3** Перевір, чи правильно діти вибрали складові схеми до слів — назв пір року. Виправ помилки.
- 4** Які форми мають рамки? Зі скількох частин складено кожену рамку? Для яких зображень потрібно взяти 4 однакові частини?

- 5** **Попрацюйте в парах.**
Опишіть по черзі дві пори року (на вибір).
Порівняйте їх, вказавши спільні і відмінні ознаки.
- 6** **Розв'яжи задачу.**
Фотовиставку відвідало 8 дітей. Серед них 4 хлопчики.
Скільки дівчат відвідало фотовиставку?

ДОСЛІДЖУЮ ПОРИ РОКУ

- 1 Які пори року зобразив художник? Що він переплутав?
- 2 Роз'єднай слова і прочитай речення.
УСІПОРИРОКУКРАСИВІ.
А ти як вважаєш?
- 3 Яка зараз пора року? Назви її ознаки.
- 4 Розкажи, що насправді можна робити взимку. Які небезпеки підстерігають людей узимку?

5 **Попрацюйте в парах.**

- Складіть 3 речення про кожну пору року за малюнком.
- Придумайте задачі за малюнком.

6 **Попрацюйте в групах.**

Придумайте казку про те, що могло статися, якби пори року переплуталися. Зробіть до неї малюнки.

СПОСТЕРІГАЮ ЗА ПОРАМИ РОКУ

- 1 Які слова відповідають звуковим схемам? Назви пори року, які згадуються у вірші.

Прийшла — все побіліло.

 травною землею вкрила.

За нею завітало —
усе навкруг яскравим стало.

А далі з урожаєм
у ріднім краї привітаєм.

Олена Трофімова

- 2 Пограймося!
Вибери будь-який предмет на малюнку. Запропонуй товаришу знайти такий самий і швидко показати його.
Пограй удома в цю гру з батьками.

3 **Попрацюйте в парах.**

Які явища природи можуть бути в усі пори року? Які явища природи можна спостерігати тільки взимку?

4 **Обчисли вирази. Розстав відповіді в порядку спадання їх значень і дізнайся назву найулюбленішої пори року всіх дітей.**

$$1 + 2 = 1$$

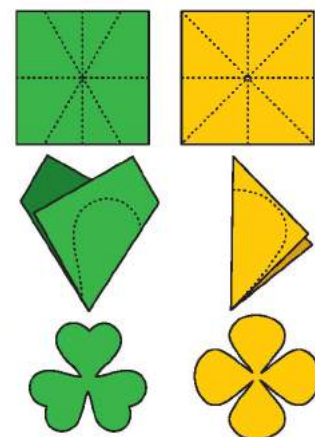
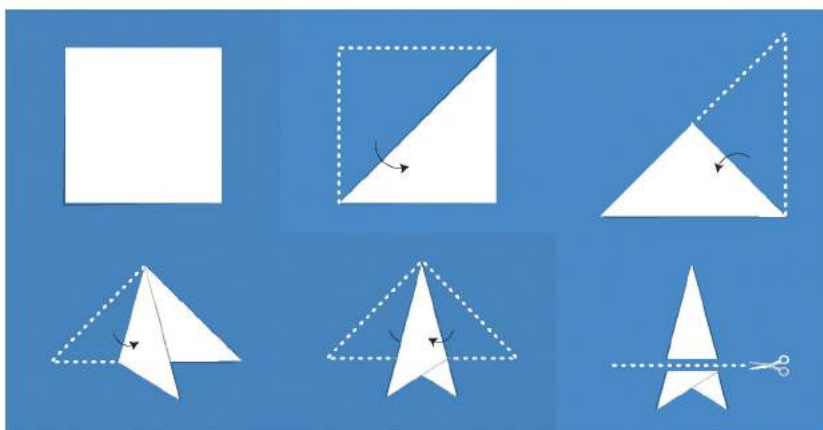
$$2 + 2 = \text{Л}$$

$$4 - 3 = 0$$

$$3 - 1 = \text{Т}$$

5 **Творча майстерня.**

Зроби з кольорового паперу сніжинки або квіточки (на вибір). Установи послідовність дій.

ВИВЧАЮ ЧАСТИНИ ДОБИ

- 1 Чим схожі ці малюнки? Чим різняться? Що на них зображено?

Ніч наступає. Темно стає.
Місяць на небі лише виграє.

Ранок прийде —
пора прокидатись.
Час до роботи
й навчання збиратись!

Стільки в нас планів на день,
стільки справ!
Знайдемо час
і для гри та забав!

Увечері сонечко
спати лягає.
Усі потомились
і відпочивають.

- 2 Із яких частин складається доба? Назви їх по порядку.

- 3** Що можна робити вдень?
Чим можна займатися ввечері?
У яку частину доби люди зазвичай сплять?

- 4** **Попрацюйте в парах.**
Розгляньте зображення. Розкажіть про режим дня школяра, називаючи по порядку всі дії.

- Назвіть, що ви зазвичай робите у зазначений на годинниках час.

- 5** **Попрацюйте в групах.**
Складіть казку, героями якої будуть: **1 група** — День і Ніч; **2 група** — Ранок і Вечір; **3 група** — Ранок і День; **4 група** — Вечір і Ніч.

ВИВЧАЮ МІСЯЦІ РОКУ

1 Розглянь малюнки. Які пори року на них зображено? Скільки їх?

- У яких геометричних фігурах зображено кожен із них?
- Склади з частин картинку. Що у тебе вийшло? Яка це геометрична фігура?
- Придумай задачі за малюнками пір року для своїх однокласників.

2 Послухай вірш.

Кожен місяць року
завітав до строку.
Січень снігом січе.
Лютий морози несе.
У березні берези плачуть,
а в квітні квіти світ побачать.
Травень травою укриє,
червень — літом зігріє.
Липень дарує пахощі липи,
серпень волошки блакитні у житі.

Вересень медом чарує,
жовтень дерева фарбує.
Листопад листя зриває.
Грудень зиму починає.

Олена Трофімова

- Зі скількох місяців складається рік? Які назви місяців ти запам'ятав (запам'ятала)? Чому вони мають такі назви?

3 У якому місяці ти святкуєш свій день народження? Скільки років тобі виповнилося? А скільки буде в наступному році?

4 Збери прислів'я про пори року.

А

КРАСНА

- Поясни, що воно означає.

5 Відгадай назви місяців.

”

”

”

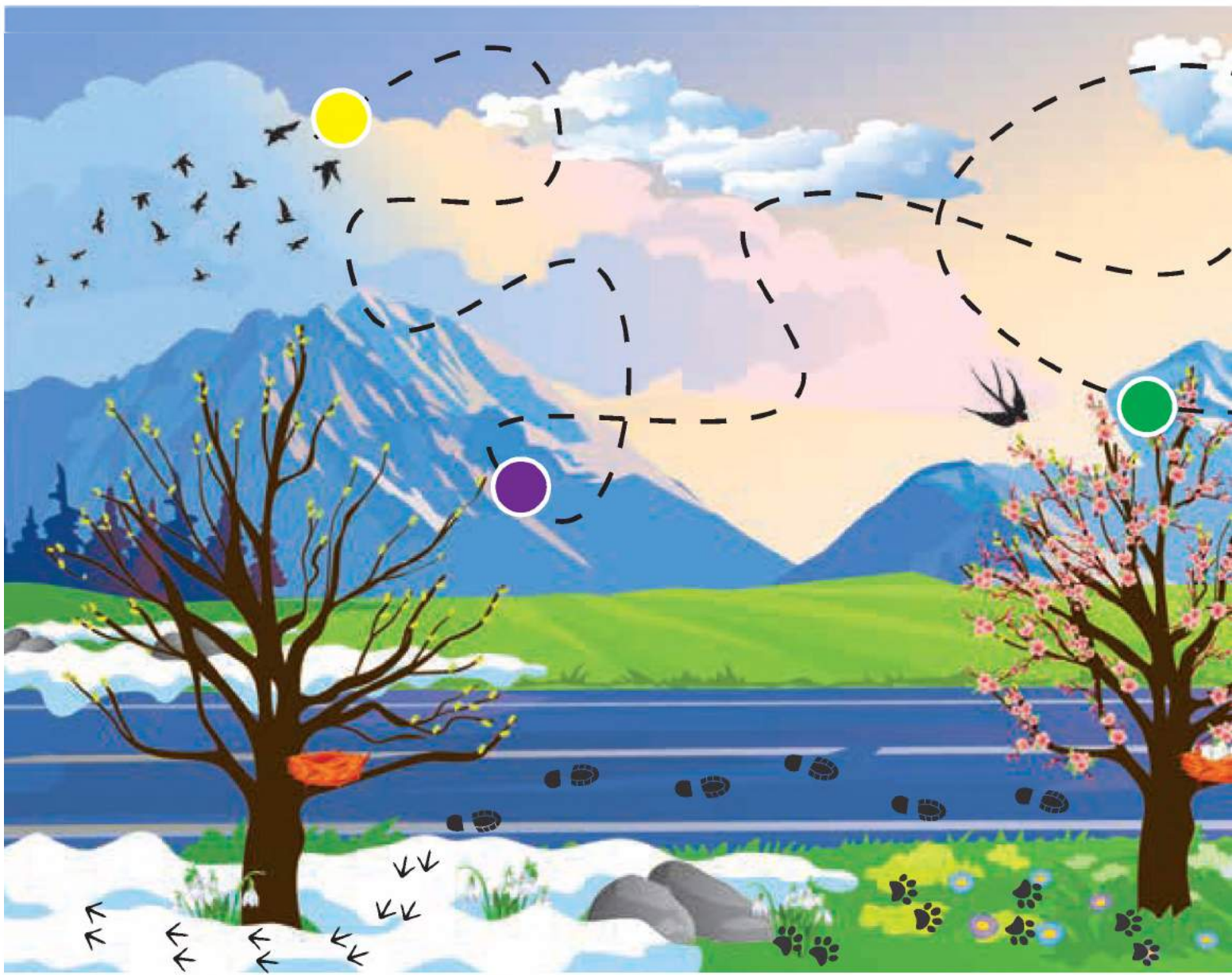
- Якій порі року вони відповідають?
- Назви місяць, якого не вистачає.

6 Творча майстерня.

Намалюй картину із зображенням найулюбленішого місяця року. Влаштуй разом із однокласниками виставку робіт.

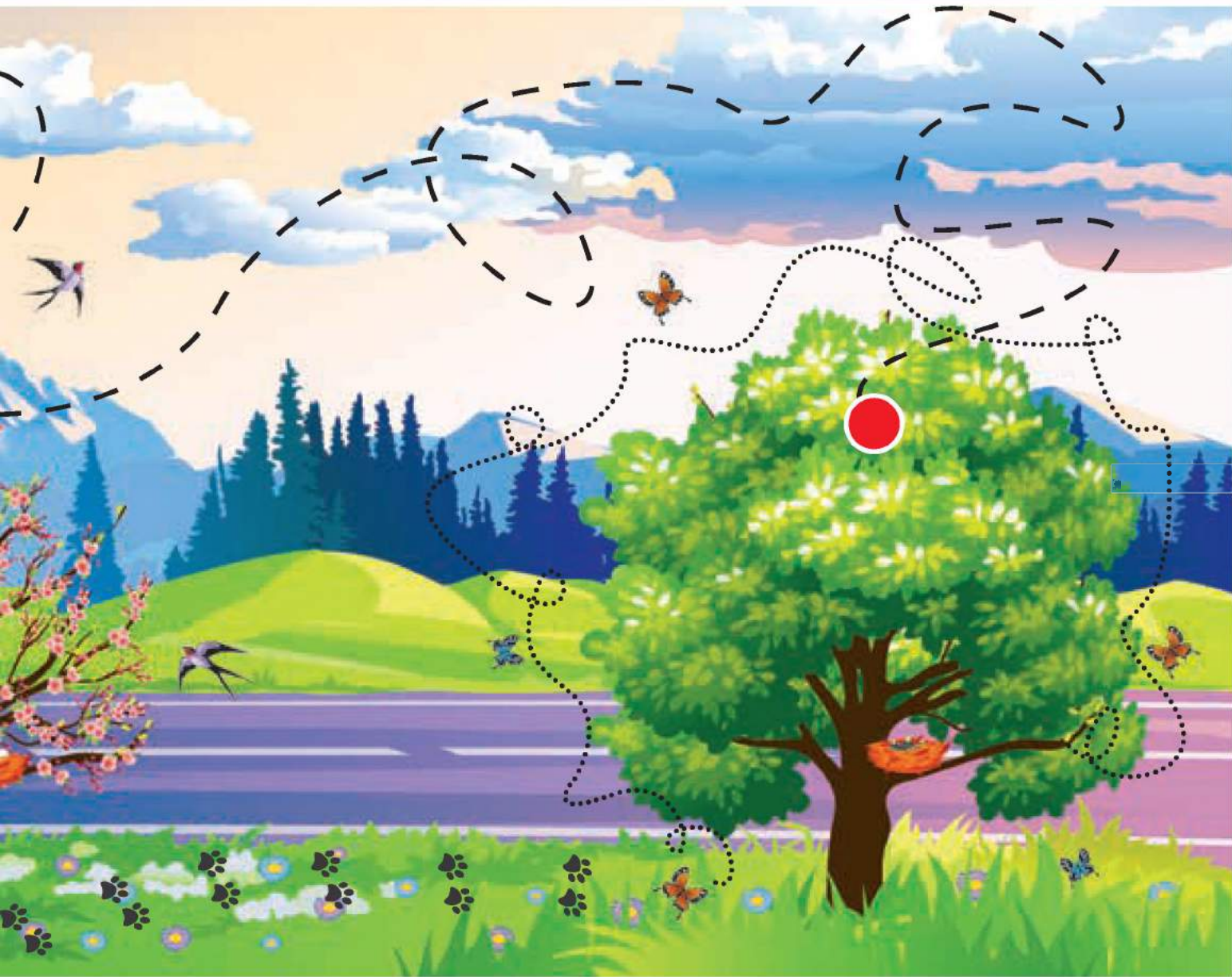

ПОГРАЙМОСЯ!

- 1 Постав палець на поле ●. Рухайся вперед по лінії до наступної позначки. Не відривай пальчика від аркуша паперу і намагайся не виходити за лінію.
- Який місяць зображено на малюнку? Доведи правильність своєї думки. Розкажи, які зміни відбуваються в природі.
- Порівняй малюнки. Яких пташок ти упізнав (упізнала)? Полічи їх. Розкажи, що ти про них знаєш.

З БЕРЕЗНЯ ДО ТРАВНЯ

- Чим суттєво відрізняється цей малюнок від попередніх?
Назви об'єкти живої природи, зображені на ньому.
Розкажи про весняні турботи пташок.
Як можна допомогти пташкам навесні?
- 2 Пройди іншими «доріжками».
Поміркуй, хто їх міг залишити.

ВИВЧАЮ ДНІ ТИЖНЯ

Днів у тижні рівно СІМ —
 назви вивчимо усі.
 ПОНЕДІЛОК — перший день,
 а за ним ВІВТОРОК йде.
 Далі — СЕРЕДА, ЧЕТВЕР —
 твердо знаю я тепер.
 Після П'ЯТНИЦІ — СУБОТА,
 де кінчається робота.
 Ну, а сьомий день який?
 Це НЕДІЛЯ — вихідний.

В. Слєпцов

- 1 Який день тижня сьогодні? Який був учора? Який день був тиждень тому? А який буде через тиждень?
- 2 Полічи, скільки сторінок протягом тижня прочитав Сергійко, а скільки — Оленка. Хто з них прочитав більше? На скільки?

1	—	2 ст.
2	1 ст.	1 ст.
3	1 ст.	—
4	1 ст.	1 ст.
5	2 ст.	1 ст.
6	—	2 ст.
7	2 ст.	—

- У який день Оленка прочитала більше сторінок, ніж Сергійко?
- Назви дні, у які діти читали однакову кількість сторінок.
- Чи були такі дні протягом тижня, коли діти зовсім не читали? Назви їх.

3 Розглянь зображення.

- Чим займалися діти в понеділок? Де були у четвер? Коли діти читали? Як провели другий день тижня? У який день вони гуляли у парку? А що вони робили за день до цього? Що діти робили у вихідні дні?

4 Творча майстерня.

Розкажи про свої вихідні. Підготуй про це малюнок або зроби аплікацію.

ЗАКРІПЛЮЮ ДНІ ТИЖНЯ

1 Відгадай загадку.

7 ночей, 7 днів, 7 ранків, 7 вечорів триває він.

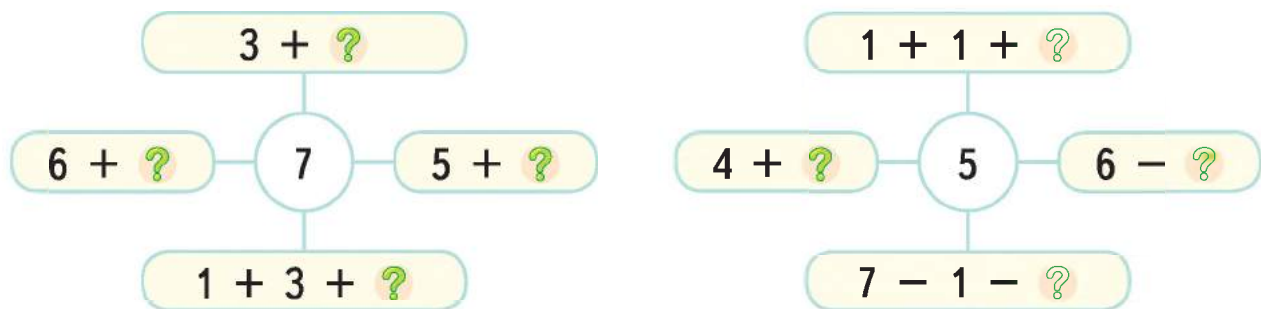
2 Які дні тижня пропущено?

3 У який день тижня це буде?

- Сьогодні вівторок, а через три дні буде _____.
- Сьогодні четвер, а через два дні буде _____.
- Сьогодні субота, а чотири дні тому був _____.
- Учора був понеділок, а завтра буде _____.

4 Які числа потрібно поставити замість $?$, щоб результат дорівнював числам у кружечках?

5 Розв'яжи задачі.

- Щодня мама дає Олі 1 яблуко.
Скільки всього яблук з'їдає Оля протягом тижня?
- Протягом тижня мама мала дати Насті із собою в школу 5 грош. Але дівчинка два дні не відвідувала школу через змагання. Скільки грош залишилося у мами?

6 Діти склали табличку. Позначили в ній обов'язки всіх членів родини, які вони виконували протягом тижня.

— хто вигулював собаку

— хто прибирав

— хто накривав на стіл

— хто виносив сміття

1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				

- Хто з членів родини в понеділок гуляв із собакою?
- Хто у середу накривав на стіл?
- У які дні дівчинка прибирала?
- Коли тато виносив сміття?

7 Зроби схожу табличку вдома з батьками. Розкажи в класі про обов'язки членів твоєї родини.

СПОСТЕРІГАЮ ЗА ПОГОДОЮ

1 Діти спостерігали за погодою протягом тижня і робили позначки в календарі, який зробили самостійно.

- У вівторок був туман. Яка погода була у четвер?
- Яка погода була у неділю?
- Скільки похмурих днів було протягом тижня?
- А скільки разів ішов дощ?

2 Яких малюнків бракує?

- У яку погоду ти вдягнеш цей одяг відповідно до прогнозу?

3 Знайди закономірність. Парасольки яких кольорів потрібно поставити замість ??

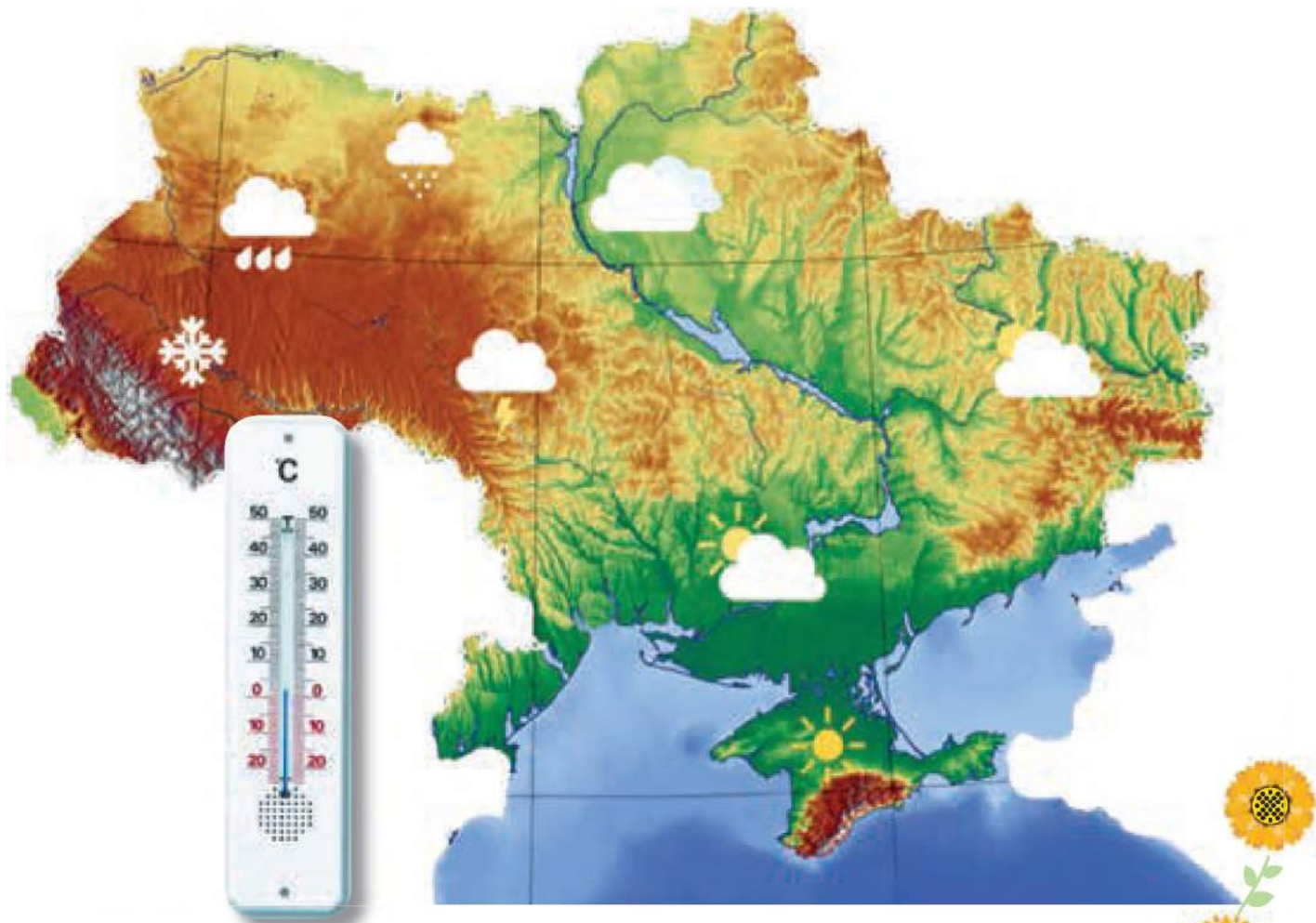
4 Прочитай і відгадай загадку.

Сивий дід коло воріт усім заволік.

- Назви всі звуки у слові-відгадці.

5 Це карта погоди України.

Що означають символи, позначені на ній?

6 Якій порі року може відповідати ця карта?
Доведи свою думку.

7 Придумай свої символи для позначення погоди.

ВЧУСЯ ВИЗНАЧАТИ ПОГОДУ

1 **Попрацюйте в парах.**

Уявіть себе в ролі диктора. Спробуйте повідомити прогноз погоди на сьогодні.

Не забудьте зазначити дату і місцезнаходження.

2 **Якій погоді відповідають малюнки? Чи можемо ми визначити погоду тільки за тим, що бачимо за вікном? На що іще треба зважати для визначення погоди?**

- 3** Розподіли одяг на групи відповідно до погоди.
Доповни перелік одягом, який тобі подобається.

- Що ти одягнеш спекотного літнього дня?
- 4** Поясни значення виразу «У природі немає поганої погоди».
За потреби звернися по допомогу до однокласників або дорослих.
- 5** Розглянь зображення. Порівняй їх.

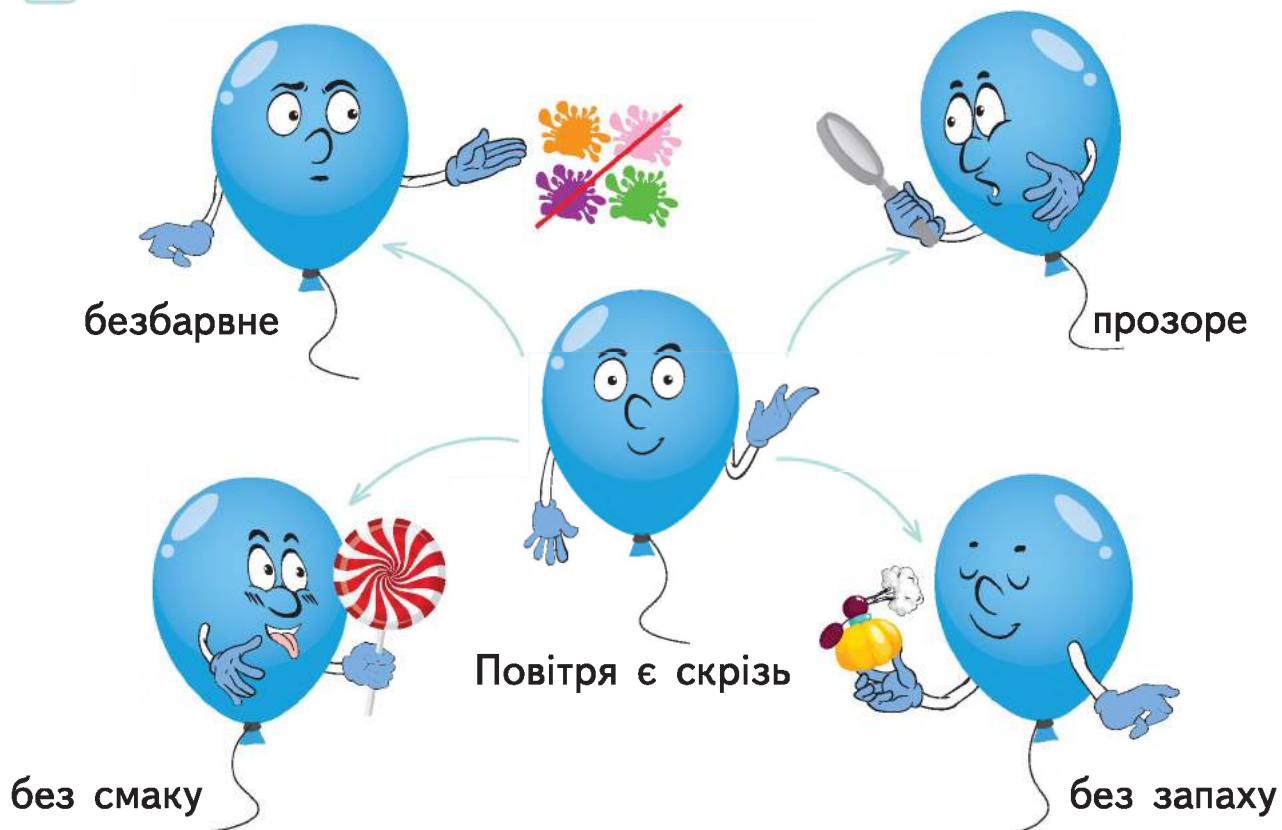

- Поміркуй, чому дикі тварини не потребують одягу.
- Досліди, чи завжди люди одягають домашніх тварин для того, щоб вони не мерзли.

ЩО Я ЗНАЮ ПРО ПОВІТРЯ?

1 Розкажи за схемою про властивості повітря.

2 Розглянь зображення. Обговори з товаришами значення повітря для живих організмів.

Повітря необхідне для дихання живим організмам:
рослинам, тваринам і людям.

3 Поміркуй, які предмети заповнені повітрям. Полічи їх.

- Який предмет схожий на кулю? На куб?
- Досліди, які з твоїх іграшок заповнені повітрям.

ЯКЕ ЗНАЧЕННЯ МАЄ ПОВІТРЯ?

- 1** Розкажи, як люди використовують властивості повітря.
- Чи можна намалювати вітер? Як саме? Завдяки чому він стає помітним? Чи можна визначити, наскільки вітер сильний?
  - Розглянь зображення. Де «працює» повітря? Продовж цей перелік.

- 2** Досліди, як повітря впливає на дію м'яча.
- Що розташовано всередині м'яча? Повітря тисне із середини на стінки м'яча. Він підскакує.
  - Розглянь малюнки. Покажи ті м'ячі, які можуть відскочити від підлоги. Який м'яч взагалі не зможе відскочити? Чому? Що потрібно зробити, аби м'яч стрибав гарно?

- 3 Вітер підказує людям ідеї різних винаходів і допомагає працювати багатьом корисним приладам. Назви їх.

- Поміркуй, які ще прилади працюють завдяки вітру.
- Прочитай слова. Чи є ці предмети на малюнку?

ВІТРИЛО   НАСОС   ВІТРОМІР   ПИЛОСОС

- 4 Придумай вітрові імена, залежно від того, що він робить. Коли вітер грається твоїм волоссям, листям — його можна назвати _____.

Коли вітер зриває листя з дерев і ганяє його по землі, він може називатися _____.

Коли вітер дме у вітрило, йому підійде ім'я _____.

- 5 **Екологічний проект.**

- Поміркуй, які будівлі є у кожному місті.
- Що у твоєму місті (селі) може забруднювати повітря?
- Що можна зробити, щоб повітря стало чистішим?
- Побудуй із фігур екологічно чисте місто (село). Чи мають бути у ньому дерева? А водойми?

- Скільки фігур ти використав (використала)? Якої вони форми? А кольору?

ВОДА. ЯКА ВОНА?

1 Пригадай, де ти можеш побачити воду.

Вода в рідкому стані — рідина.

2 Відгадай загадку.

Дивовижна рідина,
майже всюди є вона.
Запаху, смаку не має,
стан із легкістю міняє.

• Про які властивості води ти дізнався (дізналася)?

Вода не має кольору, запаху, смаку.

3 Експеримент «Веселка з води».

- Налий у 5 склянок воду.
- Додай у кожну склянку цукор, барвники різного кольору.

- У порожню склянку додавай шприцом по черзі зафарбовану солодку воду, повільно витискаючи її по краю склянки.

4 Проведи дослід.

Додай в одну склянку з водою сік лимона, у другу — цукор. А у третю нічого не додавай. Спробуй, якою стала вода у кожній склянці. Чому?

5 Попрацюйте в групах.

Обговоріть, як можна берегти воду.

ЛІД — ЦЕ ВОДА?

1 Пригадай, якою стає вода, коли сильний мороз.

Вода у твердому стані — це лід.

2 На яких зображеннях вода в рідкому стані, а на яких — у твердому?

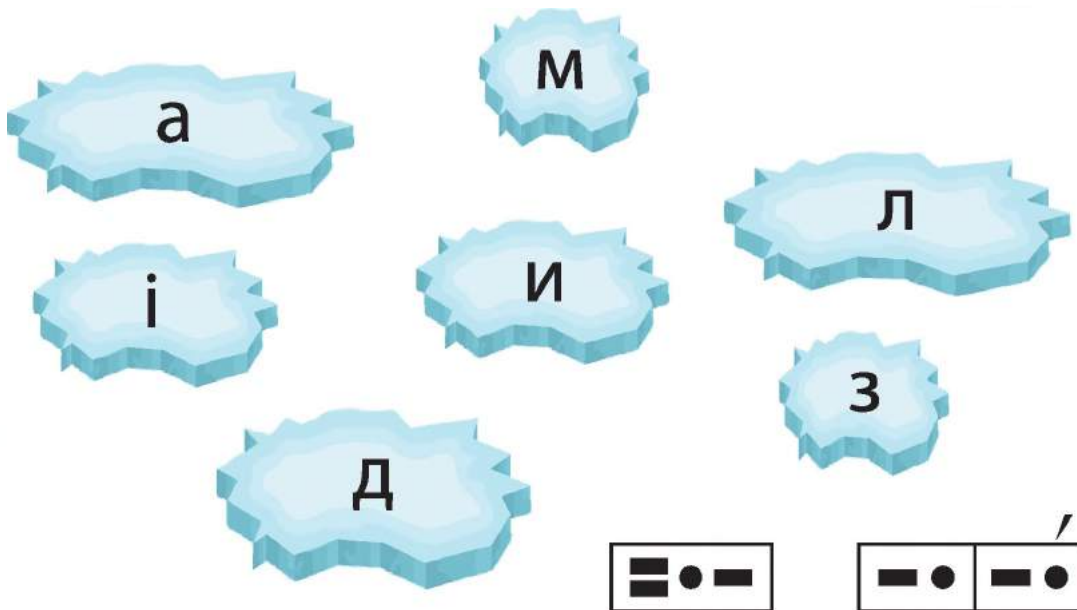
- Порівняй властивості води в рідкому і твердому станах.

3 Прочитай і відгадай загадку.

Біла морква взимку росте.

- 4 Склади з букв два слова. Визнач звукову схему кожного слова.

- 5 Досліди, лід у воді плаває чи тоне.

- 6 Чому айсберги небезпечні? Дізнайся й обговори з товаришами.

- 7 Проведи дослід.

- Залиш на тарілці шматочок льоду. Що з ним відбудеться?
- Разом із дорослими набери трохи води в пластикову пляшку. Поклади її в морозилку. Що відбудеться з водою?

РОЗГЛЯДАЮ СНІЖИНКИ

- 1 Вода в якому стані падає з хмар на землю влітку?
А взимку?
- 2 Поміркуй, за яких умов вода перетворюється на сніг.
- 3 Прочитай і відгадай загадку.
Біла скатертина все довкола накрила.
- 4 Розглянь малюнки сніжинок. Вони всі різні, але мають спільну ознаку. Яку?

- 5 Із поданих букв за допомогою цифр утвори слова.

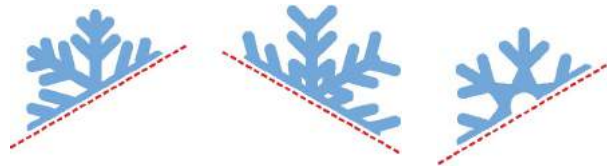
3 2 1 4

Д О В А

4 1 3 2

А З М И

- 6 Постав прямокутне дзеркало вздовж пунктирних ліній. Що ти бачиш?

- 7 Заповни пропуски на сніжинках.

$$\begin{array}{c} \text{6} \\ \text{snowflake} \end{array} - \begin{array}{c} \text{snowflake} \\ \text{snowflake} \end{array} = \begin{array}{c} \text{4} \\ \text{snowflake} \end{array}$$

$$\begin{array}{c} \text{snowflake} \\ \text{snowflake} \end{array} - \begin{array}{c} \text{0} \\ \text{snowflake} \end{array} = \begin{array}{c} \text{6} \\ \text{snowflake} \end{array}$$

$$\begin{array}{c} \text{3} \\ \text{snowflake} \end{array} + \begin{array}{c} \text{snowflake} \\ \text{snowflake} \end{array} = \begin{array}{c} \text{6} \\ \text{snowflake} \end{array}$$

$$\begin{array}{c} \text{snowflake} \\ \text{snowflake} \end{array} + \begin{array}{c} \text{4} \\ \text{snowflake} \end{array} = \begin{array}{c} \text{6} \\ \text{snowflake} \end{array}$$

$$\begin{array}{c} \text{5} \\ \text{snowflake} \end{array} + \begin{array}{c} \text{snowflake} \\ \text{snowflake} \end{array} = \begin{array}{c} \text{6} \\ \text{snowflake} \end{array}$$

$$\begin{array}{c} \text{snowflake} \\ \text{snowflake} \end{array} + \begin{array}{c} \text{2} \\ \text{snowflake} \end{array} = \begin{array}{c} \text{6} \\ \text{snowflake} \end{array}$$

- 8** Розглянь сніжинку через лупу. Намалюй її.
- Які геометричні фігури і лінії ти побачив (побачила) у сніжинок?
- 9** Уяви, що перед тобою африканець, який ніколи не бачив снігу. Розкажи йому про сніг. Опиши сніжинки.
- 10** **Попрацюйте в групах.**
Складіть казку або розповідь про те, як сніжинка народилася на хмарці, як вона потрапила на землю, які пригоди чекали на неї.
- 11** Як зліпити сніговика? Установи послідовність дій.

- 12** Опиши зимові розваги за зображеннями.

- 13** Склади правила безпеки під час зимових ігор.

ПОГРАЙМОСЯ!

- 1 Прогуляйся разом із героями. Кидай кубик і роби стільки кроків, скільки випаде вічок. Якщо зупинишся на кольоровому полі, виконай відповідне завдання.
  - Як називається тварина? Де її можна побачити? Опиши її.
  - Зі скількох снігових куль хлопчик зробив сніговика? Скільки куль йому ще потрібно накатати, щоб зробити товариша для цього сніговика?
  - Назви об'єкти, які належать до живої природи. Доведи правильність своєї думки.

ЗИМОВІ РОЗВАГИ

- Полічи, у скількох вікнах горить світло. Пофантазуй, чим зараз займаються люди, які живуть у цьому будинку.
- Розкажи, яких правил потрібно дотримуватися, щоб не травмувати себе або інших під час зимових розваг.
- Що робить хлопчик?
- До якого свята готуються люди? Розкажи про традиції святкування Нового року в твоїй родині.

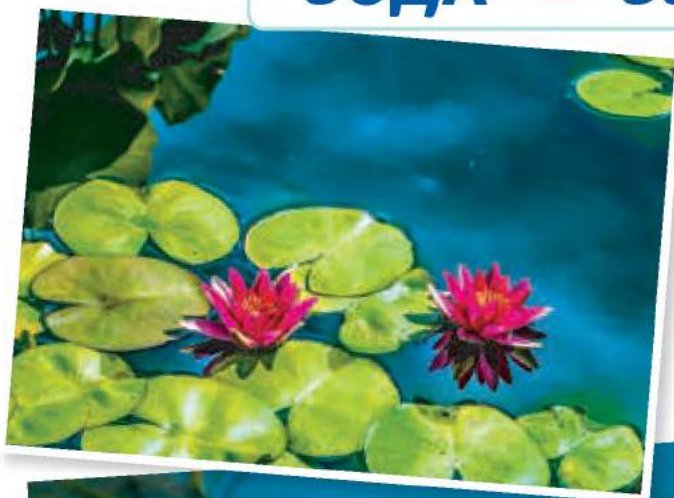
2 **Попрацюйте в парах.**

Придумайте власні завдання за цим малюнком одне для одного.

ЯКЕ ЗНАЧЕННЯ МАЄ ВОДА?

ВОДА — ВЕЛИКИЙ СКАРБ!

- 1 Як ти розумієш вислів «Вода — великий скарб»?
- 2 Поміркуй, що станеться, якщо на Землі не буде води.
- 3 Обговори з товаришами, як люди мають економити воду.

4 Прочитай вірш. Про що в ньому йдеться?

Вона є на Землі в усьому.

Он в небі хмаркою летить.

Дає життя всьому живому.

А от без неї нам не жить.

- Прочитай перші літери кожного рядка. Яке слово утворилося?

Такий вірш називають акровіршем.

5 Розглянь малюнок.

- Поміркуй, яке значення має вода у житті тварин.
- Скільки тварин прийшло до річки? Скільки прилетіло птахів? Кого більше?

ЕКСПЕРИМЕНТУЮ

- 1 В Андрійка було 3 різні посудини і 3 однакові за об'ємом повні пачки соку. Він вилив у кожну посудину по пачці соку. У якій посудині соку більше?

- 2 Розкажи за малюнком, що ми вимірюємо в літрах.

Це – 1 літр
води

- Закінчи речення: «У літрах ми також вимірюємо...»

- 3** Перевір, на скільки однакових склянок вистачить 1 літра соку або води.

- 4** Батьки двох дівчаток купили різні напої. Скільки всього літрів рідини вони купили?

- 5** Садівнику потрібно 10 л води. За допомогою яких предметів він може їх виміряти? Запропонуй різні способи.

- У відрі було 10 л води. Садівник вилив із нього спочатку 1 л води, а потім ще 2 літри. Скільки літрів води залишилось у відрі?

- 6** Андріко випиває щодня 1 склянку соку. Скільки склянок соку він вип'є з понеділка по суботу? А скільки протягом тижня?

ЩО ТАКЕ ҐРУНТ?

1 Відгадай загадку.

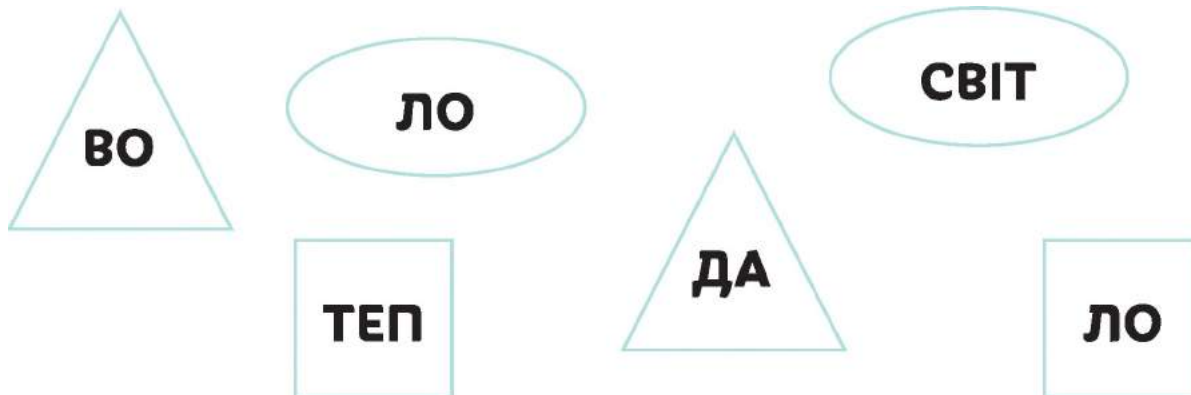
Один лє, другий п'є, третій росте.

- Склади звукові схеми слів — відгадок.

2 **Попрацюйте в парах.**

Поєднайте частинки за формами. Складіть слова і дізнайтеся, що потрібно рослинам для життя.

- Уявіть і розкажіть, що сталося б із рослинами без води, світла, тепла.

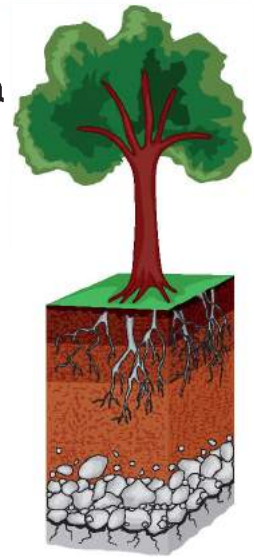
Рослинам для життя необхідні: повітря, вода, світло, тепло, поживні речовини.

3 Розглянь малюнок.

- Де на малюнку зображена земля? Якого вона кольору?
- З яких частин складається ґрунт?

ґрунт — це верхній пухкий шар землі, де ростуть рослини і живуть різні організми.

4 Розглянь зображення.

- Що роблять на них діти?
- Що вони досліджують?
- Зроби висновок за кожним зображенням.

ДОСЛІДЖУЮ ҐРУНТ

1 Послухай казку.

Про ґрунт, пісок і глину

Жила мати і були у неї двоє синів — та , і донечка — .

Одного разу мати сказала: «Діти, ідіть по світу і навчіться вирощувати , і . Хто принесе мені більше зелені, тому я віддам усе, що є у мені, на мені і наді мною».

Вирушили брати з сестрою у мандри. Бачать — летить . У дзьобі несе , у лапках —   і . Злякали брати , і випустив усе своє добро. Поділили вони пташиний скарб між собою і пішли садити його.

Пішов . Увійшла в , поволі напуваючи усі , , . Просочилась і швидко висохла на . А зовсім не вбирала в себе .

Пригріло . Побачили і , яку чудову виростив , і зрозуміли, кого нагородить матінка .

А і досі добре служить докілью. І не соромиться свого чорного кольору.

- Назви героїв цієї казки.
- Про які властивості ґрунту, піску і глини ти дізнався (дізналася)?
- Яку користь приносить ґрунт людям?

- 2** Проведи досліді. Зроби висновки.
- Кинь грудочку ґрунту у воду. З неї виходять бульбашки.
  - Висій насіння в ґрунт, полий його. Спостерігай, коли воно проросте і пустить корінчик.

У ґрунті є повітря. Рослинам є чим дихати.

Ґрунт так само важливий для росту рослин, як і вода.

- 3** Поміркуй, чому коли дощовий черв'як розпушує ґрунт — це добре, а коли кріт робить нірки на полі — це погано.

- 4** Склади задачу за малюнком. Розв'яжи її.

Посадили
в понеділок

Посадили
у вівторок

Разом

ЯКЕ ЗНАЧЕННЯ МАЄ ҐРУНТ?

1 Розглянь зображення. Розкажи, хто мешкає у ґрунті.

- Полічи мешканців ґрунту.
- Хто важчий — кріт чи метелик?

Ґрунт є домівкою для деяких тварин і комах.

2 Розглянь малюнки.
Хто довший — черв'як чи гусінь? Як це можна перевірити?

3 Розв'яжи задачу.
Довжина тіла одного черв'яка дорівнює 3 см, а другого — на 2 см довше. Яка довжина тіла другого черв'яка?

- 4** Поміркуй і дай відповіді на запитання.
- Як ти вважаєш, що станеться з людиною, якщо ґрунт зникне?
  - Чи завжди людина позитивно впливає на ґрунт?
- 5** Яке значення має ґрунт для людини?
Склади розповідь за малюнком.

- 6** **Попрацюйте в парах.**
Як ви розумієте зміст прислів'їв?
- Хто про землю дбає, тому вона повертає.
  - Поле працю любить.
  - Землю гріх ображати, бо вона наша мати.

Розділ «Я школяр, я школярка»

Я школяр, я школярка.....	4
Мій клас.....	6
Мої однокласники.....	8
Моя школа.....	10
Моя безпека на шкільному подвір'ї.....	12
Моя дорога до школи.....	14
Дорожні знаки.....	16
Мій режим дня.....	18
Пограймося! Від школи до дитячого майданчика.....	20

Розділ «Я пізнаю природу»

Що таке навколишній світ?.....	22
Мій навколишній світ.....	24
Нежива і жива природа.....	26
Поговоримо про природу.....	28
Досліджую і порівнюю об'єкти природи.....	30
Що допомагає мені пізнавати навколишній світ.....	32
Пізнаю навколишній світ.....	34
Осінь екскурсія.....	36
Прилади, які допомагають досліджувати природу.....	38
Чим можна виміряти довжину?.....	40
Чим можна виміряти масу?.....	42
Вимірюю масу, температуру.....	44
Спостерігаю за природою і досліджую її.....	46
Природні і рукотворні об'єкти.....	48
Вивчаю рукотворні об'єкти.....	50
Штучні тіла. Які вони?.....	52
Що можна виготовити із дерева?.....	54

Мій друг — книга.....	56
Навчаюся граючись.....	58
Допомагаю дорослим.....	60
Безпека вдома.....	62

Розділ «Я у природі»

Що я знаю про Сонце?.....	64
Сонце — джерело світла і тепла.....	66
Вивчаю пори року.....	68
Досліджую пори року.....	70
Спостерігаю за порами року.....	72
Вивчаю частини доби.....	74
Вивчаю місяці року.....	76
Пограймося! З березня до травня.....	78
Вивчаю дні тижня.....	80
Закріплюю дні тижня.....	82
Спостерігаю за погодою.....	84
Вчуся визначати погоду.....	86
Що я знаю про повітря?.....	88
Яке значення має повітря?.....	90
Вода. Яка вона?.....	92
Лід — це вода?.....	94
Розглядаю сніжинки.....	96
Пограймося! Зимові розваги.....	98
Яке значення має вода?.....	100
Експериментую.....	102
Що таке ґрунт?.....	104
Досліджую ґрунт.....	106
Яке значення має ґрунт?.....	108

Навчальне видання

ВАШУЛЕНКО МИКОЛА САМІЙЛОВИЧ
БЕВЗ ВАЛЕНТИНА ГРИГОРІВНА
ЄРЕСЬКО ТЕТЯНА ПАВЛІВНА
ТРОФІМОВА ОЛЕНА ГРИГОРІВНА

Я досліджую світ

Підручник інтегрованого курсу для 1 класу
закладів загальної середньої освіти
(у 2-х частинах)

Частина 1

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

ВИДАНО ЗА ДЕРЖАВНІ КОШТИ. ПРОДАЖ ЗАБОРОНЕНО

Редактор *Т. П. Єресько*
Технічний редактор *Л. І. Аленіна*
Коректор *О. В. Сєверцева*
Комп'ютерна верстка *К. П. Мирончик*

Формат 84×108¹/₁₆. Ум. друк. арк. 11,760+0,420 форзац.
Обл.-вид. арк. 12,00+0,71 форзац. Наклад 10 410 пр.
Зам. №

В оформленні підручника використано світліни і візуальні матеріали з shutterstock.com:
Poznyakov, Syda Productions, Tania Kolinko, Pressmaster, goodluz, Ilike, ProStockStudio, Neda Sadreddin, rvvlada, Gabi Wolf, GraphicsRF, Reenya, ivector, vetryanaya_o, Elegant Solution, Klara Viskova, maraga, kzww, pavelr, FamVeld, Jenoché, Romrodphoto, AlexanderTrou, Africa Studio, Nickolay Khoroshkov, Rawpixel.com, Mark Nazh, Brais Seara, Igor Jandric, Dmytro Zinkevych, Tono Balaguer, Monkey Business Images, Halfpoint, Photographeeu, Flamingo Images, Kzenon, VGstockstudio, Jacek Chabraszewski, posteriori, AlenKadr, Tatyana Vyc, atsurkan, TravnikovStudio, serafima, nelea33, Oksana Kuzmina, Sergey Novikov, Just dance, Kourdakova Alena, Evgeniy Kalinovskiy, Gary Perkin, Rabbitmindphoto, AlexLMX, Nataliia Zhekova, tetiana_u, makuromi, Martynovych Roman, Pavel L Photo and Video, Khakimullin Aleksandr, Chehova, Zholobov Vadim, Yuliya Evstratenko, Tatyana Vyc, Alena Zamotaeva, Lyudmyla Kharlamova, Naddya, Danilo Sanino, MNStudio, Skumer, Dragan Grkic, Alena Ozerova, Dmytro Zinkevych, MNStudio, g-stockstudio, Lopolo, Yuganov Konstantin, carballo, Gyorgy Barna, Ilike, Olena Yakobchuk, Pavel Ilyukhin, Nomad_Soul, Dimj, kontur-vid, arbit, highviews, Viktor1, posteriori, Dave Pot, Ermolaev Alexander, Stockforlife, koya979, gowithstock, AlenKadr, Kolonko, LightField Studios, Rawpixel.com, TinnaPong, LightField Studios, Vecton, AlexGreenArt, Valery Rybakow, Garry0305, Svitlana-ua, DeeMPhotography, Suzanne Tucker, Monkey Business Images, Vicente Barcelo Varona, Michael de Nysschen, Dragon Images, Peter Vanco, 2xSamara.com, vvvita.

ТОВ «ВИДАВНИЧИЙ ДІМ «ОСВІТА»

Свідоцтво «Про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції»
Серія ДК № 6109 від 27.03.2018 р.

Адреса видавництва: 04053, м. Київ, вул. Обсерваторна, 25
www.osvita-dim.com.ua

Віддруковано у ПРАТ
«Харківська книжкова фабрика «Глобус»»
61052, м. Харків, вул. Різдяна, 11.
Свідоцтво ДК № 3985 від 22.02.2011 р.
www.globus-book.com